

**DRAFT DOKUMENTI STRATEGJIA KOMBËTARE PËR
KULTURËN 2019-2025**

Tabela e përmbajtjes

Fjala e Ministrit	4
Pjesa I: KONTEKSTI STRATEGJIK	5
1. Hyrja dhe qëllimi i dokumentit	5
2. Kuadri ligjor dhe institucional, arritjet, mësimet	6
3. Vizioni i Strategjisë Kombëtare për Kulturën 2019 - 2025.....	23
3.1. Vizioni dhe Misioni.....	23
3.2. Treguesit e ndikimit dhe treguesit e rezultatit	23
Pjesa II: QËLLIMI I POLITIKAVE DHE OBJEKTIVAT SPECIFIKE TË STRATEGJISË.....	24
4. Qëllimi i Politikës 1: Përmirësimi dhe zgjerimi i tregjeve kulturore përmes legjislacionit nga i cili do përfitojnë krijuesit, krijimtaria artistike dhe kulturore dhe trashëgimia kulturore	24
4.1. Objektivi specifik 1: Krijimi i një mjedisi të qëndrueshëm ligjor e institucional për zhvillimin e artit dhe kulturës	24
5. Qëllimi i politikës 2 - Ruajtja dhe mbrojtja e trashëgimisë materiale dhe jomateriale kulturore	27
5.1. Objektivi specifik 2 - Rehabilitimi i trashëgimisë arkitektonike dhe peizazhit përmes rritjes së numrit të monumenteve të rehabilituara.....	27
6. Qëllimi i politikës 3 - Nxjtja dhe përfaqësimi i vlerave kulturore të arteve dhe trashëgimisë (materiale dhe jomateriale) shqiptare në aktivitete të rëndësishme ndërkombëtare dhe prezantimi i praktikave më të mira.....	28
6.1. Objektivi specifik 3 – Promovimi i vlerave të artit dhe trashëgimisë kulturore.....	28
7. Qëllimi i Politikës 4 - Mbështetje e krijimtarisë së artistëve shqiptar dhe shtimi i veprimtarive kulturore dhe artistike.	29
7.1. Objektivi specifik 4 – Rritja e interesit të publikut ndaj programeve kulturore përmes përmirësimit të cilësisë së shërbimeve, produkteve si dhe cilësisë artistike.....	29
8. Qëllimi i Politikës 5 - Hartimi dhe zbatimi i një platforme arsimore përmes institucioneve të artit dhe trashëgimisë kulturore dhe sistemit parauniversitar.	31
8.1. Objektivi specifik 5 – Edukimi Përmes Kulturës	31
Pjesa III: ZBATIMI, PËRGJEGJËSIA E INSTITUCIONEVE, LLOGARIDHËNIA, RAPORTIMI DHE MONITORIMI.	33
Pjesa IV: PLANI I VEPRIMIT.....	38

Strategjia Kombëtare për Kulturën

2019 – 2025

Vizioni

Artet dhe trashëgimia kulturore e Shqipërisë, si forcë shtytëse për zhvillimin e qëndrueshëm ekonomik dhe shoqëror të vendit.

Misioni

Krijimi i mjedisit të favorshëm për rritjen dhe zhvillimin e shërbimeve dhe produkteve kulturore dhe krijuese në sektorin publik dhe privat.

Qëllimi Strategjik

Më shumë vëmendje për artin dhe kulturën

Qëllimet Politike dhe Objektivat Specifike

1. Përmirësimi dhe zgjerimi i tregjeve kulturore përmes legjislacionit nga i cili do të përfitojnë krijuesit, krijimtaria artistike dhe kulturore dhe trashëgimia kulturore.
 - Krijimi i një mjedisi të qëndrueshëm ligjor e institucional për zhvillimin e artit dhe kulturës.
2. Ruajtja dhe mbrojtja e trashëgimisë materiale dhe jomateriale kulturore.
 - Rehabilitimi i trashëgimisë arkitektonike, muzeve dhe peizazhit përmes rritjes së numrit të monumenteve dhe muzeve të rehabilituara.
3. Nxitja dhe përfaqësimi i vlerave kulturore të arteve dhe trashëgimisë (materiale dhe jomateriale) shqiptare në aktivitete të rëndësishme ndërkombëtare dhe prezantimi i praktikave të mira.
 - Promovimi i vlerave të artit, trashëgimisë kulturore dhe fondeve muzeore.
4. Mbështetja e krijimtarisë së artistëve shqiptar dhe shtimi i veprimtarive kulturore dhe artistike.
 - Rritja e interesit të publikut ndaj programeve kulturore përmes përmirësimit të shërbimeve në infrastrukturë, si dhe rritjen e cilësisë artistike.
5. Hartimi dhe zbatimi i një platforme arsimore përmes institucioneve të artit dhe trashëgimisë kulturore dhe sistemit parauniversitar.
 - Zhvillimi i audiençave

Fjala e Ministrit

Pjesa I: KONTEKSTI STRATEGJIK

1. Hyrja dhe qëllimi i dokumentit

Strategjia Kombëtare e Kulturës është dokument i hartuar nga Ministria e Kulturës së Republikës së Shqipërisë, i cili ka për qëllim të ofrojë një pasqyrë të politikave kulturore në vend, prirjet e zhvillimit të sektorit kulturor dhe krijues, si dhe të paraqesë planin e veprimit drejt krijimit të një mjedisi të favorshëm për rritjen e rolit të kulturës në zhvillimin e qëndrueshëm të Shqipërisë, të shoqërisë së saj dhe të çdo individ.

Fuqizimi i sektorit të kulturës vazhdon të jetë një nga objektivat në planet afatmesme dhe afatgjata të qeverisjes 2017 – 2021, si e vetmja rrugë drejt zhvillimit të sektorit të kulturës në aspektin ekonomik dhe social. Dokumenti “Strategjia Kombëtare për Kulturën” (SKK)¹ 2019-2025 është hapi i radhës me qëllim strukturimin e objektivave për zhvillimin e sektorit.

SKK 2019-2025 dhe Plani i saj i Veprimit synon konceptimin e një udhërrëfyesi për zhvillimin e sektorit të kulturës, trashëgimisë kulturore dhe industrisë krijuese me qëllim të krijimit të kushteve të favorshme për zhvillim individual, social dhe shtetëror.

Hartimi i dokumentit ka ndjekur metodologji gjithëpërfshirëse duke u bazuar në vlerësimin e grupeve të interesit nga sektori publik dhe privat, përfaqësues të organizatave të shoqërisë civile, në mbështetjen e organizatave ndërkombëtare që veprojnë në fushën e kulturës, artit dhe trashëgimisë kulturore në Shqipëri, si dhe në mbështetjen e ekspertëve vendas dhe të huaj të fushës me synim të ofrimit të zgjidhjeve të qëndrueshme për sfidat sektoriale drejt misionit që kultura të bëhet element zhvillimi ekonomik dhe social për qytetarët shqiptarë.

Kjo strategji është hartuar duke pasur parasysh gjendjen e sektorit të kulturës në Republikën e Shqipërisë, karakteristikat dhe vlerat themelore të saj, problematikën e krijuar ndër vite dhe nevojën për gjetjen e zgjidhjeve optimale. Ajo është hartuar në përputhje me standardet evropiane të zhvillimit të kulturës dhe reflekton përvojën e krijuar në BE në fushën e hartimit dhe zbatimit të strategjive kulturore të vendeve evropiane.

Dokumenti strategjik SKK 2019 - 2025 u drejtohet institucioneve publike qendrore dhe lokale, operatorëve të pavarur kulturorë, OJF-ve, sektorit privat dhe aktorëve të tjerë që operojnë në fushën e kulturës dhe trashëgimisë kulturore.

¹ Këtu e në vijim SKK 2019-2025

2. Kuadri ligjor dhe institucional, arritjet, mësimet

Krijimi i Ministrisë së Kulturës në vitin 2013, si institucion që, në përputhje me Kushtetutën dhe legjislacionin në fuqi, ka për detyrë përmirësimin, konceptimin dhe zbatimin e politikave të përgjithshme shtetërore për çështjet e sistemit të artit dhe kulturës, i dha rëndësi thelbësore politikave kulturore dhe investimeve në kulturë, me qëllim të hapjes së perspektivave të reja për sektorin, duke kthyer kulturën në prioritet, motorr zhvillimi dhe pasaportë kombëtare.

Në qendër të investimeve me qëllim kthimin e Shqipërisë në një destinacion turistik u vendos trashëgimia kulturore, si burim i pashfrytëzuar për zhvillim të qëndrueshëm social-ekonomik. Në zbatim të programeve madhore të Qeverisë për rilindjen urbane dhe zhvillimit rural, si dhe objektivave të zhvillimit të qëndrueshëm 2030², investimet me fokus mirëmbajtjen, restaurimin, konservimin, rehabilitimin dhe rijetësimin e vlerave të trashëgimisë kulturore kombinuar me vlerat e pasurive natyrore për nxitje të zhvillimit të qëndrueshëm ekonomik të rajoneve dhe komuniteteve, si dhe zhvillimi i turizmit kulturor gjatë periudhës 2014 – 2018 u zbatuan në koordinim mes programeve “Trashëgimia - Motor Zhvillimi”, “Rrugët e Besimit” dhe “Rrugët e Kujtesës.”

Përmes programit “Trashëgimia - Motor Zhvillimi” në bashkëpunim me partnerë të rëndësishëm, janë restauruar dhe rikonstruktuar qendrat historike dhe ansamble urbane në Korçë, Tiranë, Gjirokastrë, ndërsa vijojnë punimet në qendrat historike dhe ansamblet urbane në Vlorë, Voskopojë, Vuno dhe Dhërmi. Në kuadër të programit “Rrugët e Besimit” që në fokus ka rrugët historike dhe tregtare të kombinuara me trashëgiminë kulturore, kulinarinë dhe artizanatin janë restauruar një pjesë e konsiderueshme e objekteve të kultit³ monumente kulture. Për programin “Rrugët e Kujtesës,” unik i këtij lloji në Shqipëri, Ministria e Kulturës, në bashkëpunim me partnerët ka ndërmarrë disa iniciativa që përmes rehabilitimit, transformimit dhe muzealizimit synojnë të nxjerrin në pah aspektin historik dhe edukativ të siteve të ish diktaturës, me qëllim ruajtjen e kujtesës kombëtare dhe promovimin e vlerave tek brezat e ardhshëm.

Në pesë vite u ngritën tre muze të rinj, Muzeu Kombëtar i Fotografisë “MARUBI”, Shkodër, Muzeu Kombëtar “GJETHI”, Tiranë dhe Muzeu “Gjon Mili”, Korçë⁴ si dhe u punua në muzealizimin dhe rinovimin e muzeve ekzistues: Muzeut Arkeologjik në Durrës dhe Muzeut Kombëtar të Artit Mesjetar në Korçë, të gjitha sipas standardeve evropiane.

² Sustainable Development Goal / <https://www.un.org/sustainabledevelopment/sustainable-development-goals/>

³ Kisha, xhami dhe teqe.

⁴ Muzeu është ngritur në bashkëpunim dhe është në administrim të Bashkisë Korçë.

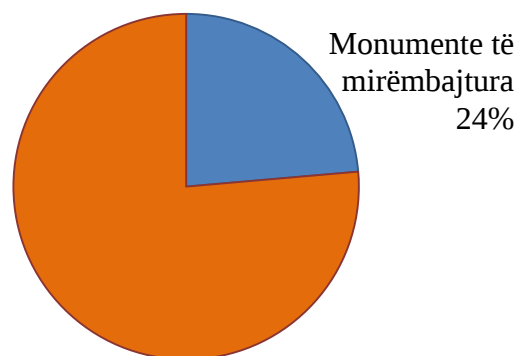
Gjithashtu janë përgatitur projektet për rikualifikimin dhe rikonceptimin e Muzeut Historik Kombëtar, si dhe për rehabilitimin e godinës së Muzeut Kombëtar të Arteve të Bukura⁵, të cilat do të zbatohen në vitet në vijim nga buxheti i shtetit dhe në partneritet me donatorët.

Në kuadër të Programit të Integruar për Zhvillim Rural ‘100 Fshatrat’, Ministria e Kulturës përmes punës së institucioneve të varësisë dhe mbështetjes financiare të partnerëve të saj ka dhënë dhe vazhdon të japë kontribut me investime në ruajtjen dhe konservimin e monumenteve të kulturës dhe promovimin e trashëgimisë kulturore dhe traditave përmes panairëve, festave lokale, etj.

Në total gjatë periudhës 2014 - 2018 janë investuar mbi 68 milion lekë për mirëmbajtjen dhe restaurimin e 689 monumenteve⁶ si dhe rijetëzimin e qendrave historike, të ndara sipas viteve në tabelën 1. Në grafikun 1. paraqitet përqindja e monumenteve të mirëmbajtura ndaj totalit të përgjithshëm (2028) të monumenteve të kulturës.

Viti	Monumente të mirëmbajtura	
	Numri	Vlera e investimit (lekë)
2014	53	6,871,824
2015	123	15,383,211
2016	144	17,275,988
2017	155	15,491,735
2018	214	13,549,055
TOTAL	689	68,571,813

Tabela 1.

Grafiku 1.

Me synimin për të përmirësuar sistemin e menaxhimit fiskal të vlerave të trashëgimisë kulturore dhe përmirësimin e performancës dhe standardeve të institucioneve të trashëgimisë kulturore, në shërbim të komuniteteve dhe në funksion të turizmit kulturor, Ministria e Kulturës në bashkëpunim me partnerë të huaj ndërmori dhe finalizoi projektin për biletaritë elektronike në 10⁷ institucione të trashëgimisë kulturore në Shqipëri dhe platformën për promovimin e tyre⁸ dhe shitjen e biletave online.

⁵ Galeria Kombëtare e Arteve me ligjin e ri emërtohet “Muzeu Kombëtar i Arteve të Bukura”.

⁶ Sipas LIGJT nr. 27/2018, nenit 5, paragrafi 36. “Monument kulture” është objekti ose ndërtimi me vlera historiko-kulturore, që mbrohet nga shteti.”

⁷ Muzeu Gjergj Kastriot Skënderbeu, Krujë, Muzeu Etnografik, Krujë, Muzeu Onufri, Berat, Muzeu Historik Kombëtar, Tiranë, 5. Muzeu Kombëtar i Fotografisë Marubi, Shkodër, parqet arkeologjike Apollonia dhe Butrinti, Kalaja e Beratit, Shkodrës dhe Gjirokastrës.

⁸ <http://cultureticketsalbania.al>

Në vitin 2018 parlamenti miratoi Ligjin nr.27/ 2018 Për Trashëgiminë Kulturore dhe Muzetë⁹, një nga ligjet më revolucionare në rajon, i cilit synon ndër të tjera realizimin e reformave të thella në menaxhimin e trashëgimisë kulturore dhe muzeve, decentralizimin e administrimit dhe financimit të tyre, me qëllim mbrojtjen dhe ruajtjen e trashëgimisë kulturore kombëtare, si dhe të një ndryshimi në tërësi të qasjes së shoqërisë ndaj pasurive kulturore. Një nga konceptet e reja që sjell ligji, ndër të tjera është partneriteti strategjik me persona fizikë dhe juridikë të cilët, nga eksperiencia e tyre në fushë, vlera dhe cilësia e sponsorizimit, marrëveshja e bashkëpunimit, shkëmbimi i vlerave intelektuale dhe burimeve njerëzore e financiare, intensiteti dhe kohëzgjatja e bashkëpunimit vlerësohen si thelbësorë në zbatimin e politikave në fushën e trashëgimisë kulturore dhe sigurimin e objektivave të përbashkëta në zhvillimin e fushës. Ndërsa përmes planeve të menaxhimit¹⁰ të qendrave historike, zonave dhe parqeve arkeologjike, grupit të vlerave të paluajtshme kulturore të rëndësisë kombëtare dhe vlerave të vetme të paluajtshme kulturore me rëndësi kombëtare, të cilët përveç planeve të ruajtjes dhe monitorimit kanë në përmbajtje edhe dokumente legislative, financiare dhe administrative, përcaktohen strategjitë dhe mjetet e nevojshme për mbrojtjen e trashëgimisë kulturore, duke iu përgjigjur nevojave bashkëkohore të zhvillimit social dhe ekonomik.

Investimet kapitale në fushën e artit janë fokusuar kryesisht në rindërtimin e teatrove publike dhe krijimin e hapësirave në tërë vendin. Dy qytetet më të rëndësishme kulturore Shkodra dhe Korça kanë përfituar nga rindërtimi i teatrove Migjeni¹¹ dhe Çajupi¹², ndërsa në Tiranë është krijuar skena e re shumë funksionale “ArTurbina”¹³, si hapësirë për shfrytëzim nga institucionet e varësisë dhe operatorët e pavarur kulturorë. Në vitin 2017 ka filluar rindërtimi i godinës së Teatrit Kombëtar të Operës, Baletit dhe Ansamblit Popullor¹⁴ ndërsa në bashkëpunim me Bashkinë e Tiranës ka filluar procesi për rikonceptimin dhe ndërtimin e godinës së Teatrit Kombëtar, në një nga objektet me infrastrukturë moderne të fushës, e denjë për rolin e saj në historinë dhe zhvillimin e teatrit në Shqipëri.

Në kuadër të fushës së artit, rëndësi e madhe iu dha përfaqësimit të Republikës së Shqipërisë në aktivitete ndërkombëtare si Bialja e Artit dhe Bialja e Arkitekturës në Venecia, pjesëmarrjeve në panaiet e librit në Lajpcig, Torino dhe aktivitete të tjera të rëndësishme ndërkombëtare.

⁹ <http://kultura.gov.al/wp-content/uploads/2018/07/Ligji.nr27- dt.17-05-2018.pdf>

¹⁰ Nenit 46, i ligjit nr. 27/2018 për trashëgiminë kulturore dhe muzetë

¹¹ Viti i renovimit

¹² Viti i renovimit

¹³ Hapur për publikun në vitin 2018.

¹⁴ Fillimi i punimeve.

Tipologjia e investimeve kapitale të realizuara nga fondi qeveritar dhe fondet e thithura nga burimet e jashtme për rinovime në institucionet kulturore të varësisë, si dhe për krijimin e hapësirave të reja për zhvillimin e artit dhe trashëgimisë kulturore, të paraqitura në tabelën 2, ka ndikuar drejtpërsëdrejti në rritjen e cilësisë së ofertës kulturore, rritjen e të ardhurave nga produktet kulturore, si dhe edukimin e publikut të gjerë.

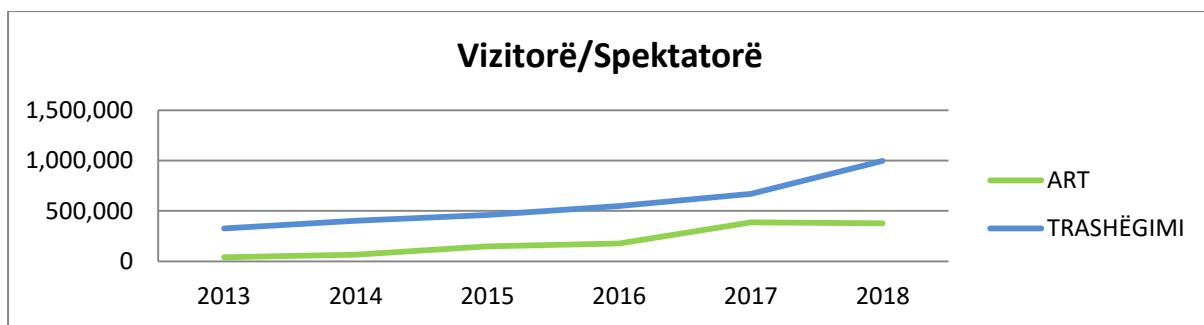
Tabela 2. Investime nga buxheti i Shtetit dhe donatorët 2014 - 2018

Viti	Buxheti i shtetit	DONATORËT	Totali
2014	360,120	424,963	785,083
2015	283,943	245,213	529,156
2016	409,515	570,250	979,765
2017	545,689	1,370,575	1,886,264
2018	851,794	341,727	1,193,521
TOTAL	2,451,061	1,714,202	5,373,789

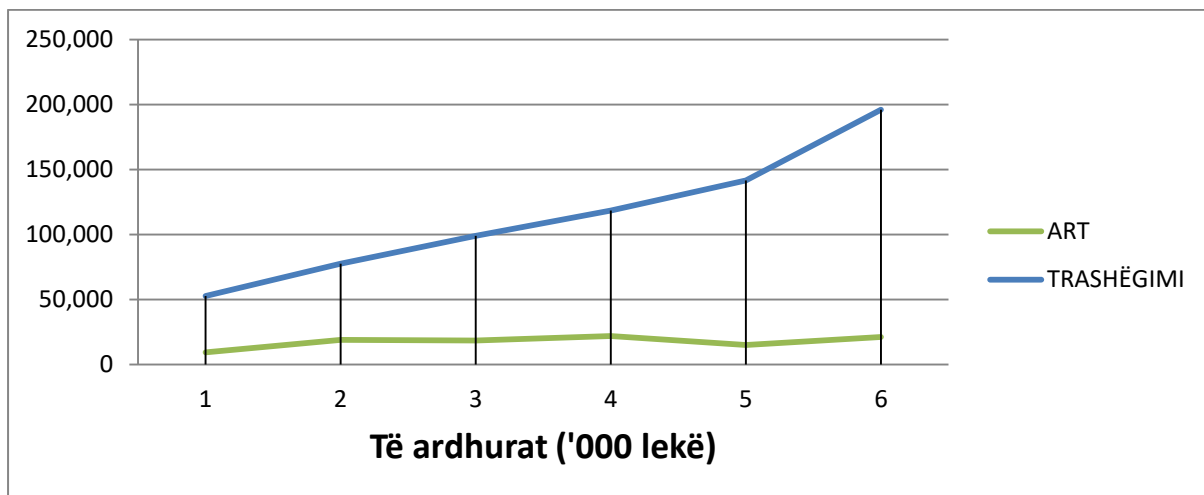
Rëndësi e veçantë i është dhënë ndërtimit të një sistemi të qëndrueshëm menaxhimi të institucioneve publike dhe si rezultat i këtij sistemi, institucionet e varësisë kanë rritur numrin dhe cilësinë e produkteve dhe të shërbimeve kulturore, si rezultat i të cilave është rritur numri i vizitorëve dhe të ardhurat në institucionet e varësisë, të paraqitura në tabelën 3 dhe grafikun 2 dhe 3.

Vizitorë/Spektatorë			Të ardhurat (,000)	
Viti	ART	TRASHËGIMI	ART	TRASHËGIMI
2013	39,248	325,805	9,349	52,719
2014	66,517	404,244	18,957	77,499
2015	149,586	460,744	18,597	98,953
2016	178,396	549,697	22,087	118,347
2017	387,356	669,110	15,127	141,574
2018	377,977	998,441	21,266	195,931

Tabela 3.

Grafiku 2.

Grafiku 3.

Për herë të parë në vitin 2014, për financimin e projekteve me thirrje u iniciua procedura zyrtare e aplikimit me formular zyrtar, vlerësimit dhe aprovimit nga kolegjiu me tërësi. Gjatë periudhës pesëvjeçare me një fond prej 233,591,000 lekë janë mbështetur 519 projekte me thirrje, ndërsa projektet e brendshme kapin numrin prej 241 projektesh në total prej 469,298,000 lekë.

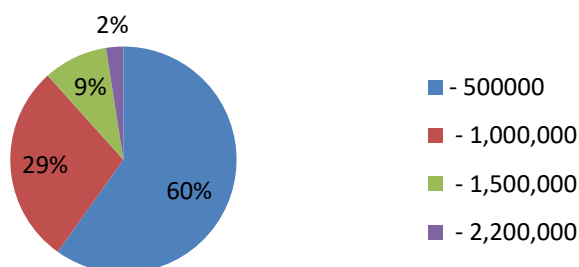
Viti	Projekte me thirrje		Projekte të brendshme		Total projekte	
	Numri	Buxheti (,000 lekë)	Numri	Buxheti (,000 lekë)	Numri	Buxheti (,000 lekë)
2014	104	51,035	38	54,236	142	105,271
2015	82	39,813	47	119,046	129	158,859
2016	93	47,309	71	102,443	164	149,752
2017	123	45,868	40	102,866	163	148,734
2018	117	49,566	45	90,707	162	140,273
Shuma	519	233,591	241	469,298	760	702,889

Tabela 4. Të dhënat në lidhje me shpërndarjen e fondeve për projekte me thirrje, në vite sipas llojit të projektit.

Numri i aplikimeve ka qenë pothuaj konstant (mesatarisht rreth 238 të tilla në vit) dhe fituesit po ashtu kanë ndjekur të njëjtin trend (mesatarisht rreth 99 çdo vit). Nisur nga të

dhënat për projektet e artit, siç vihet re edhe nga grafiku 4., rreth 60% e projekteve kanë marrë financim deri në vlerën 500 mijë lekë dhe vetëm 2% e tyre nga 1.5 deri 2.2 milionë lekë.

Shpërndarja e projekteve sipas vlerës së financimit

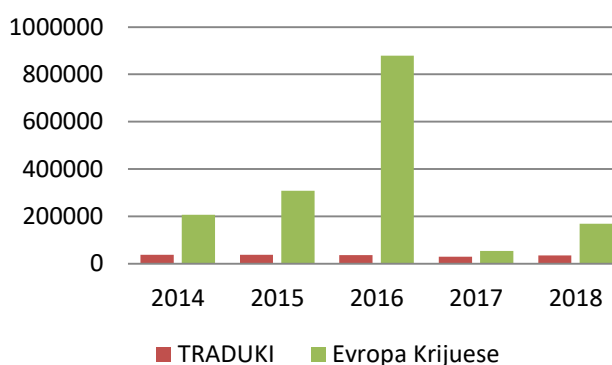

Grafiku 4.

Me qëllim fuqizimin e diplomacisë kulturore, Ministria e Kulturës në vitin 2014 inicioi pjesëmarrjen në programe ndërkombëtare si Creative Europe / Evropa Krijuese¹⁵ dhe Traduki¹⁶ duke u mundësuar operatorëve të pavarur dhe institucioneve të varësisë të aplikojnë me projekte në platforma të njëjta, si homologët e tyre në shtetet perëndimore. Totali i fondeve të thithura në 5 vitet të fundit nga operatorët e pavarur nga këto dy programe është **1,618,425 €** i detajuar në **tabelën 5.** dhe **grafikun 5.**

Viti	TRADUKI	Evropa Krijuese
2014	38,400 €	207,739 €
2015	38,700 €	308,743 €
2016	36,500 €	878,879 €
2017	30,500 €	54,458 €
2018	36,000 €	168,606 €
TOTALI	180,100 €	1,618,425 €

Tabela 5.

Grafiku 5.

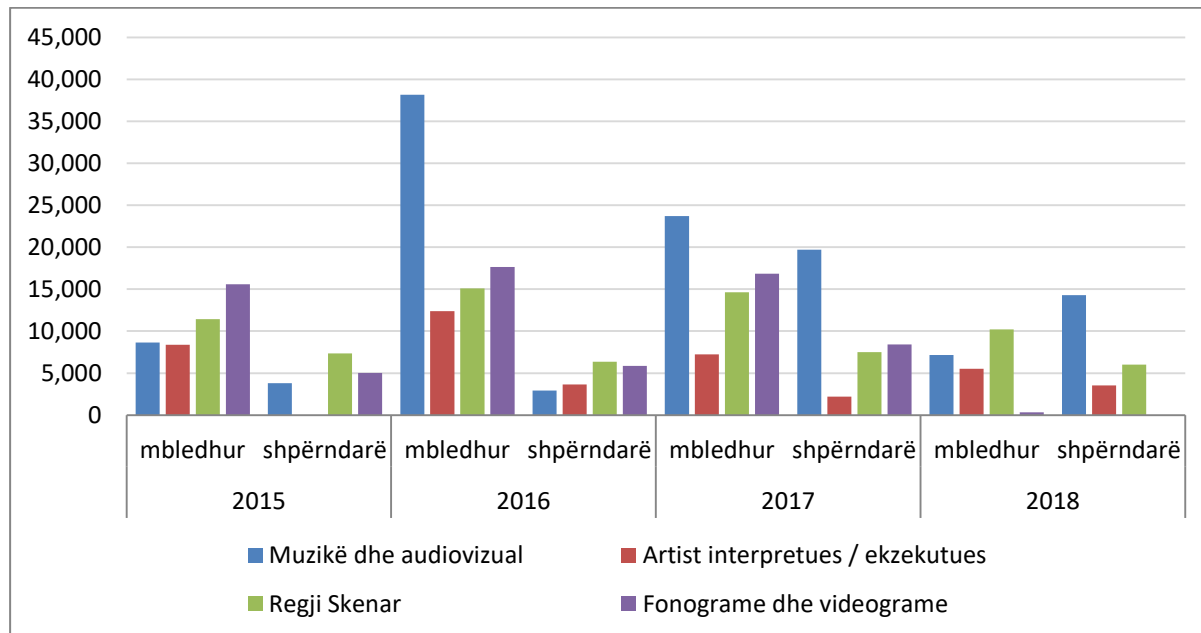
Nga viti 2018 Ministria e Kulturës është Koordinator Kombëtar i Programit Europe for Citizens / Evropa për Qytetarët duke filluar me trajnimin e operatorëve të pavarur për aplikim për komponentët: Projektet e shoqërisë civile, Binjakëzimi i qyteteve dhe Rrjetëzimet

¹⁵ <http://www.evropakrijuese.al/>

¹⁶ Traduki është një rrjet evropian për letërsi dhe libra, me fokus të veçantë përkthimet. (<http://english.traduki.eu/>)

e qyteteve. Përmes programit IPA¹⁷ të BE-së, Ministria është bërë pjesë e disa projekteve, të cilat realizohen nga strukturat e kësaj Ministrie, si dhe nga institucionet e varësisë në partneritet me organizata rajonale dhe ndërkombëtare.

Miratimi i Ligjit nr. 35/2016 ‘Për të Drejtat e Autorit dhe të Drejtat e tjera të lidhura me të’ siguroi nivelin e mbrojtjes dhe zbatimin e të drejtave të autorit njësoj si në vendet e BE-së. Ky legjislacion është pjesë e një legjislacioni më të gjerë i njohur si pronësi intelektuale, i cili i referohet gjerësisht krijimeve të mendjes së njeriut. Ministria e Kulturës përmes Drejtorisë për të Drejtën e Autorit dhe të Drejtave të tjera të lidhura me to, është organi që monitoron këtë të drejtë, ndërsa monitorimi kolektiv në kuadër të ligjit kryhet nga agjencitë e administrimit kolektiv (AAK), fushëveprimi i punës së të cilave është grumbullimi i shpërblimit për përdorimin e punimeve dhe shpërndarjen e tyre ndaj bartësve të të drejtave të autorit dhe të drejtave të tjera të lidhura me to. Organi vendimmarrës në fushën e të drejtës së autorit krijuar me ligjin nr. 35/2016 është Këshilli Kombëtar i të Drejtave të Autorit (KKDA) si organ i specializuar për përcaktimin e tarifave të shpërblimit ndaj përdoruesve të pronësisë artistike në tregun shqiptar. Trendi i detyrimeve të mbledhura dhe të shpërndara tek bartësit e të drejtës së autorit dhe të drejtave të tjera të lidhura me to nga AAK-të gjatë periudhës 2015 - 2018 mund të shihet në **grafikun 6**.

Grafiku 6. (.000 lekë)

Programi ‘Edukimi Përmes Kulturës’ ka nisur të formësohet në vitin 2014, kur edhe janë iniciuar projektet e para edukative në bashkëpunim me institucionet kulturore të varësisë, kryesisht në Tiranë. Kjo formë e qasjes ndaj ngritjes së njohurive dhe vetëdijes së

¹⁷ Instrument for Pre-Accession Assistance (IPA)

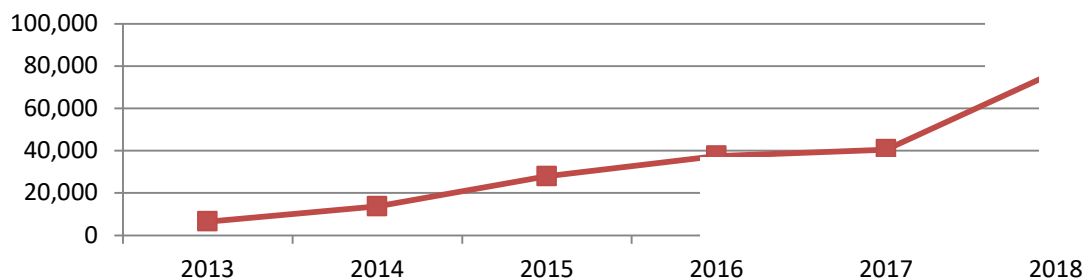
brezave për rëndësinë dhe përfitimin nga arti, kultura dhe trashëgimia kulturore ka hasur në interesim të madh të pjesëmarrësve të grupmohave të ndryshme. Përmes këtij programi është synuar njohja e brezave të rinj me artin dhe trashëgiminë kulturore në Shqipëri dhe nxitja e dëshirës për të krijuar dhe çmuar pasuritë kulturore. Gjatë vitit 2018 programi ka arritur përfshirjen e numrit rekord prej 55,000 nxënësish të moshave të ndryshme nga rreth 500 shkolla në gjithë vendin, me pjesëmarrje në rreth 700 aktivitete të organizuara nga institucionet kulturore të varësisë. Përmes programit Edukimi Përmes Kulturës është punuar edhe në identifikimin e talenteve të reja, si dhe është krijuar baza e qëndrueshme për publikun e së ardhmes. Ndikimi pozitiv i zbatimit të këtij programi dëshmohet nga rritja prej 55% e numrit të vizitorëve në institucionet kulturore, përmes pjesëmarrjes në aktivitete kulturore dhe edukuese në këto institucione, tendencë e cila shihet me prioritet për zhvillim më të gjerë.

Zbatimi i teknologjisë në funksion të një menaxhimi të qëndrueshëm dhe të produkteve dhe shërbimeve më cilësore ka qenë një nga prioritetet e Ministrisë së Kulturës gjatë periudhës 2014 – 2018. Krijimi i platformës WebGIS për menaxhimin e veprimtarisë arkeologjike në terren, të Agjencisë së Shërbimit Arkeologjik (ASHA)¹⁸ për vitet 2008-2015; ndërtimi i një aplikimi WebGIS për hartëzimin dhe inventarizimin e objekteve të përcaktuara si monument kulture; digjitalizimi i fondeve të Bibliotekës Kombëtare; digjitalizimi i fototekës për Muzeun Marubi, janë disa aplikimet e teknologjisë në kulturë dhe trashëgimi.

Gjithashtu, përmes sistemit të ri teknologjik për administrimin e pasurive kulturore, Qendra Kombëtare për Inventarizimin e Pasurive Kulturore (QKIPK) ka kryer regjistrimin në bazën e dhënave ‘Regjistri Kombëtar i Pasurive Kulturore’ të objekteve pasuri kulturore në pronësi publike dhe private në Republikën e Shqipërisë, të cilat i nënshtrohen ligjeve të shtetit shqiptar dhe konventave ndërkombëtare. Ky sistem ka mundur unifikimin e katalogëve në një bazë të vetme të dhënash, ku objektet identifikohen me kod unik dhe klasifikohen lehtësisht përmes kategorive në disa nivele. Sistemi, i qasshëm për pronarët e objekteve të regjistruara dhe qytetarët tjerë, ka lehtësuar procesin e shërbimit me publikun për regjistrimin, vlerësimin, sigurimin dhe qarkullimin kombëtar dhe ndërkombëtarë të pasurive. Sistemi ndërvepron me institucione të tjera shtetërore kompetente për monitorimin dhe kontrollin e objekteve në rast të denoncimeve për vjedhje apo grabitje të pasurive në vend, si dhe në rast të denoncimeve nga institucionet ndërkombëtare. Numri i objekteve të regjistruara gjatë periudhës 2013 – 2018 është 203,294,¹⁹ paraqitur në **grafikun 7**. ndarë sipas viteve.

¹⁸ Agjencia për Shërbime Arkeologjike

¹⁹ Numri i objekteve i gjeneruar me 18 shtator 2019 nga baza e të dhënave shtetërore ‘Regjistri Kombëtar i Pasurive kulturore’ (RKPK)

Grafiku 7.

Bashkëpunëtorë dhe partnerë të tjerë të Ministrisë së Kulturës dhe institucioneve kulturore, të cilët kontribuojnë direkt apo indirekt tek sektori i arteve, kulturës dhe trashëgimisë kulturore në Shqipëri janë institucione të tjera publike si Ministria e Arsimit, Sportit dhe Rinisë, Ministria për Evropën dhe Punët e Jashtme, Ministria e Turizmit dhe Mjedisit, Ministria e Shtetit për Diasporën, Akademia e Studimeve Albanologjike dhe Institutet e kërkimit shkencor, Akademia e Shkencave të Shqipërisë, sistemi universitar, Akademia e Studimeve Antropologjike, Dhoma Kombëtare e Zejtarisë, INSTAT, etj.

Njësitë e qeverisjes vendore kanë në administrimin e tyre një numër të konsiderueshëm të institucioneve kulturore si muze, teatro, qendra kulturore, biblioteka e galeri.

Janë dokumentuar mbi 280²⁰ festa dhe aktivitete kulturore tradicionale dhe bashkëkohore të organizuara në tërë vendin nën patronazhin e institucioneve qendrore dhe vendore, operatorëve të pavarur, si dhe të grupeve të vogla që mbajnë gjallë traditat lokale, disa prej të cilave datojnë disa shekuj më parë.

Janë rreth 20 institucione arsimore para universitare dhe universitare, publike dhe private që ofrojnë arsim dhe veprimtari krijuese në fushën e artit dhe kulturës, të trashëgimisë kulturore dhe të arkitekturës. Rreth 300 grupe joformale dhe organizata jofitimprurëse²¹ që i përkasin industrisë kulturore dhe krijuese.

Buxheti shtetëror i Ministrisë u rrit gradualisht duke shkuar deri 150% nga ai i vitit 2013, edhe pse në raport me PBB²²-në përqindja e tij nuk ndryshoi (tabela 6.).

²⁰ <http://turizmi.gov.al/wp-content/uploads/2019/05/Kalendari-2019.pdf>

²¹ Ligji Nr.8788, 7.5.2001 neni 2, pika 3. “Organizata jofitimprurëse” kuptohet shoqatat, fondacionet dhe qendrat, veprimtaria e të cilave zhvillohet në mënyrë të pavarur dhe pa u ndikuar nga shteti.

²² Prodhimi i Brendshëm Bruto (PBB).

Vitet	Shuma në Lekë	Përqindja në raport me PBB-në
2013	1,422,912	0.10%
2014	1,516,000	0.11%
2015	1,487,160	0.10%
2016	1,654,309	0.11%
2017	1,687,900	0.11%
2018	2,090,000	0.13%

Tabela 6.

Sot Ministria e Kulturës ka buxhetin më të ulët nga të gjitha ministrinë e linjës, me 2,165,867,000 Lekë për vitin 2019, apo 0,68% të buxhetit shtetëror. Në varësi të saj ka 28 institucione të fushës së artit, kulturës dhe trashëgimisë kulturore të cilat thithin rreth 50% të buxhetit, ndërkohë që pjesa tjetër shfrytëzohet për realizimin e aktiviteteve të organizuara nga MK si dhe operatorët e pavarur përmes projekteve me thirrje.

Institucionet e varësisë të Ministrisë së Kulturës janë:

1. Teatri Kombëtar i Operas, Baletit dhe Ansamblit Popullor, Tiranë
2. Teatri Kombëtar, Tiranë
3. Teatri Kombëtar Eksperimental 'Kujtim Spahivogli', Tiranë
4. Galeria Kombëtare e Arteve²³, Tiranë
5. Biblioteka Kombëtare, Tiranë
6. Qendra Kombëtare e Kulturës për Fëmijë, Tiranë
7. Arkivi Qendror Shtetëror i Filmit, Tiranë
8. Çirku Kombëtar, Tiranë
9. Qendra Kombëtare për Librin dhe Leximin²⁴, Tiranë
10. Qendra Kombëtare e Kinematografisë²⁵, Tiranë
11. Qendra Kombëtare e Veprimtarive Tradicionale, Tiranë
12. Instituti Kombëtar i Trashëgimisë Kulturore²⁶, Tiranë
13. Instituti Kombëtar për Regjistrimin e Trashëgimisë Kulturore²⁷, Tiranë
14. Muzeu Historik Kombëtar, Tiranë
15. Muzeu Kombëtar i Përgjimeve "Shtëpia me Gjethe", Tiranë

²³ Me ligjin e ri Muzeu Kombëtar i Arteve të Bukura

²⁴ Themeluar me 7 janar 2019

²⁵ Varësia e përmbajtjes nga MK ndërsa varësia financiare nga Kryeministria.

²⁶ Themeluar me VKM nr. 364, datë 29.05.2019 me shkrirjen e IMK-së dhe ASHA-së

²⁷ ish-QKIPK

16. Muzeu Kombëtar ‘Gjergj Kastrioti Skënderbeu’ dhe Muzeu Etnografik, Krujë
17. Muzeu Kombëtar Ikonografik “Onufri” dhe Muzeu Etnografik, Berat
18. Muzeu Kombëtar i Artit Mesjetar, Muzeu i Arsimit dhe Arkeologjik, Korçë
19. Muzeu Kombëtar i Fotografisë MARUBI, Shkodër
20. Muzeu Kombëtar i Pavarësisë, Vlorë
21. Zyra për Administrimin dhe Koordinimin e Parkut Arkeologjik Apoloni, Fier
22. Zyra për Administrimin dhe Koordinimin e Parkut Kombëtar të Butrintit, Sarandë
23. Drejtoria Rajonale për Trashëgimi Kulturor Shkodër
24. Drejtoria Rajonale për Trashëgimi Kulturor Tiranë
25. Drejtoria Rajonale për Trashëgimi Kulturor Korçë
26. Drejtoria Rajonale për Trashëgimi Kulturor Berat
27. Drejtoria Rajonale për Trashëgimi Kulturor Gjirokastrë
28. Drejtoria Rajonale për Trashëgimi Kulturor Vlorë

Problemet dhe sfidat e sektorit të kulturës

Pavarësisht investimeve të realizuara në pesë vitet e fundit në sektorin e kulturës, përkrahjes politike të nivelit të lartë dhe koordinimit të mirë ndërministror, vazhdimësisë dhe stabilitetit të politikave të Qeverisë edhe në fushën e kulturës, motivimit të lartë në menaxhim, zhvillim dhe përditësimin e sektorit me trendet bashkëkohore, janë identifikuar probleme dhe sfida, të cilat synohen të trajtohen përmes masave të propozuara në këtë dokument strategjik.

1. Shteti financuesi kryesor i institucioneve kulturore dhe operatorëve të pavarur

Pjesa integrale e buxhetit të institucioneve kulturore publike që shkon për shpenzimet operacionale, pagat dhe programet ka burim kryesor fondin shtetëror. Vetëm 30% e të ardhurave të realizuara nga institucionet kulturore të varësisë të Ministrisë së Kulturës (pa kaluar tavanin prej 2 milion lekë përcaktuar nga MFE) mbahen në fondin e institucioneve për shpenzime specifike²⁸. Përjashtim bën Zyra e Administrimit dhe Koordinimit të Parkut Kombëtar të Butrintit, e cila administron 90% të të ardhurave të krijuara, të cilat klasifikohen si të ardhura jashtë tavanit të përcaktuar nga MFE²⁹. Institucionet, edhe pse janë të lira të thithin fonde nga donatorët, sponsorizimet dhe projektet e bashkëpunimit, nuk arrijnë kapacitetin optimal. Operatorët e pavarur kulturorë janë kryesisht të fokusuar në thithjen e fondeve nga Ministria e Kulturës, ndërkohë që buxheti i përcaktuar për projekte me thirrje nuk mjafton për të financuar të gjitha projektet konkurruese. Në mungesë të aftësive dhe informacionit për qasje në fonde tjera, shumë operatorë të pavarur kanë burim të vetëm financimin nga shteti.

Ndryshimi i qasjes ndaj Ministrisë së Kulturës nga institucionet kulturore të varësisë dhe operatorët e pavarur si financuesi i vetëm i sektorit të kulturës duke ruajtur funksionin e saj politikëbërës në mbështetje të zhvillimit të sektorit dhe krijimit të mundësive për pavarësim krijues, artistik dhe institucional është sfida e cila synohet të arrihet me fuqizimin e reformave ligjore, stimulim të institucioneve dhe operatorëve të pavarur dhe stabilitetit financiar të veprimtarisë kulturore.

2. Zbatimi dhe ndërgjegjësimi për kuadrin rregullator

Prurjet e reformave ligjore me synim mirëfunksionimin dhe zhvillimin e fushës së kulturës krijojnë kushte juridike, ku përveç artistëve, krijuesve dhe profesionistëve të fushës

²⁸ Udhëzimi i përbashkët nr.52, dt. 09.02.2015 'Për Krijimin dhe Administrimin e të Ardhurave Buxhetore në Institucionet e Sistemit të Ministrisë së Kulturës'

²⁹ Sipas VKM-së nr. 928, 28.12.2011 të ardhurat e krijuara nga Parku Kombëtar i Butrintit përdoren në masë 90% nga ky institucion dhe klasifikohen si të ardhura jashtë limitit.

dhe fushave të ndërlidhura që përfitojnë nga veprimtaria e tyre janë edhe institucionet, organizatat, fondacionet dhe bizneset ato që mund të mbështesin dhe zbatojnë projekte të rëndësishme në fushën e kulturës. Reforma ligjore krijon hapësirë dhe oferta koherente për të tërhequr vizitorë, si dhe investitorët për partneritete publiko-private drejt mirëmbajtjes dhe rijetëzimit të trashëgimisë kulturore, si dhe zhvillimit të shërbimeve të turizmit kulturor. Nevoja për njohje dhe ndërgjegjësim për format e zbatimit të kuadrit rregullator që mbulon fushën e kulturës janë elemente që identifikohen kryesisht gjatë aplikimit të ligjeve, nga institucionet publike, ekspertë dhe qytetarët e thjeshtë, të cilët në një mënyrë ose tjetër preken nga kuadri rregullator.

Sfida ka të bëjë me zbatimin e kuadrit rregullator, ndërgjegjësimin për mundësitë e krijuara përmes reformave ligjore, si dhe modelet e zhvillimit të sektorit kulturor për risitë që do venë në lëvizje modernizimin e institucioneve kulturore, krijimin e hapësirave të reja për treg formal të artit dhe trashëgimisë kulturore, por edhe fuqizimin e krijuesit individual.

Një aspekt është ai i formalizimit të tregut të artit dhe pasurive kulturore, licencimi i ekspertëve për vlerësim të veprave të artit dhe pasurive kulturore, krijimi i qendrave për tregtim, krijimi i rrjeteve të bashkëpunimit mes krijuesve dhe koleksionistëve, investime të reja në kulturë dhe konsum kulturor duke krijuar rregulla dhe stimulim/ lehtësira atraktive për investitorët privatë, rrjedhimisht forcim të sektorit të pavarur në fushën e artit, kulturës dhe trashëgimisë kulturore.

3. Kapacitetet njerëzore të institucioneve kulturore dhe operatorëve të pavarur

Megjithëse nuk mungojnë idetë kreative në fushën e artit, të kulturës dhe të trashëgimisë kulturore, zgjerimi i spektrit të aktiviteteve që lidhen me kulturën dhe krijimtarinë krijon nevojën për trajnime, ngritje kapacitetesh dhe aftësim për punë, sipas kërkesave të ekonomisë së tregut dhe konsumit bashkëkohor të produkteve kulturore.

Problemi me të cilin ballafaqohen institucionet kulturore të varësisë si dhe operatorët e pavarur është mungesa e aftësive të transversale³⁰ për t'u përballur me aspekte të ndryshme të procesit të zbatimit të projekteve kulturore, nisur që nga thithja e fondeve, menaxhimi i projekteve, njohja e ligjeve dhe rregulloreve që aplikohen për fusha të ndryshme të veprimit, aftësi sipërmarrëse në sektorin e kulturës, etj. Gjithashtu mungesa brenda vendit e ofertave për trajnime specifike, vështirëson ose bën të pamundur ngritjen e kapaciteteve njerëzore pa qenë e nevojshme dalja jashtë shtetit.

³⁰ Ekspertiza (soft skills)

Nevoja për ndërkombëtarizim dhe rrjetëzim, aftësimi për mobilizim të burimeve të financimit drejt rritjes së pavarësisë financiare, përmirësimi i cilësisë së shërbimeve dhe produkteve kulturore janë disa nga elementet përbërëse të sfidës për hartim dhe zbatim të programeve të kualifikimit të vazhdueshëm për aftësimin e stafit të institucioneve kulturore publike, të operatorëve të pavarur si dhe për ngritjen e kapaciteteve të profesionistëve të fushave të ndryshme që ndërlidhen direkt apo indirekt me sektorin e artit dhe kulturës.

4. Institucionet kulturore jashtë normave standarde

Problematikat me të cilat ballafaqohen institucionet kulturore në përgjithësi dhe ato të varësisë së Ministrisë së Kulturës në veçanti janë ambientet e degraduara dhe pajisjet e amortizuara, të cilat krijojnë vështirësi në ushtrimin e veprimtarisë dhe misionit të institucionit, por dhe vënë në rrezik objektet e artit dhe trashëgimisë që ato trajtojnë.

Sfida ka të bëjë me vështirësinë financiare për investime kapitale në të gjitha institucionet kulturore të varësisë, njëherazi me qëllim ndërhyrjet infrastrukturore, rindërtimet dhe përditësimin e pajisjeve të teknologjisë sipas standardeve moderne, në përshtatje të funksionit të institucioneve në një ekonomi tregu të formatit të ri të konsumit kulturor.

5. Bashkëpunimi i pamjaftueshëm mes institucioneve qendrore dhe vendore

Decentralizimi dhe delegimi i kompetencave nga niveli qendror tek niveli vendor, ka rezultuar në ndarje të institucioneve të kulturës që menaxhohen dhe financohen nga këto dy instanca, duke krijuar kështu mangësi në aspektin e bashkëpunimit të institucioneve kulturore të dy niveleve, por edhe në ndikimin dhe autoritetin e Ministrisë së Kulturës si organi politikëbërës në fushën e kulturës.

Rivendosja e bashkëpunimit të ngushtë mes dy pushteteve, me qëllim mirëkoordinimin e aktiviteteve dhe angazhimeve, në shërbim të qytetarëve në përgjithësi dhe grupeve të ndryshme të interesit në veçanti, është sfida që do të trajtohet përmes planeve të veprimit për zbatim të dokumentit strategjik dhe projekteve të përbashkëta në zbatim të politikave qendrore dhe vendore në fushën e kulturës dhe turizmit kulturor.

6. Përcaktimi i Industrisë Kulturore dhe Krijuese në Shqipëri

Industria kulturore dhe krijuese sipas UNESCO-s përcaktohet si veprimtari ‘me qëllim kryesor prodhimin ose riprodhimin, promovimin, shpërndarjen dhe/ose komercializimin e produkteve, shërbimeve dhe aktiviteteve të natyrës kulturore, artistike dhe

të trashëgimisë kulturore. Bazuar në gjetjet e raportit ‘Kohët Kulturore,’³¹ ku janë analizuar 11 sektorë³² në 5 rajone³³ botërore, rezulton që në vitin 2015 industritë kulturore dhe krijuese kanë krijuar të ardhura prej 2.250 miliard dollarë dhe kanë hapur 29,5 milion vende pune në botë. Raportohet se industria kulturore dhe krijuese është nxitësi kryesor për zhvillim ekonomik të vendeve të zhvilluara dhe të atyre në zhvillim, si dhe konsiderohen sektorë me rritjen më të madhe në tërë botën.

Për zhvillimin e qëndrueshëm të industrisë kulturore dhe krijuese kërkohet formalizimi dhe stimulimi i rritjes së tregut të punës përmes planifikimit ndërinstitucional për vlerësimin e nevojave dhe kërkesave. Operatorët privatë në vend që ofrojnë produkte dhe shërbime, të cilat hyjnë në sferën e industrive kulturore dhe krijuese, janë të ekspozuar ndaj konkurrencës ndërkombëtare (modë, dizajn, zeje, muzikë, audiovizuale, film, botime) për sa kohë që tregu vendor është i kufizuar me një infrastrukturë jo të zhvilluar, e që kufizon investimet në art dhe prodhime kulturore. Nga ana tjetër në mungesë të përcaktimit formal të aktivitetit dhe profesioneve të këtij sektori, vështirësohet matja e madhësisë së sektorit, efekti ‘spillover’³⁴ në sektorë të tjerë, ndikimi në PBB, si dhe numri i vendeve të punës që ky sektor krijon. Kjo pamundëson artikullimin e nevojave dhe kërkesave të sektorit për ballafaqim me problematikat që has industria, ngritje kapacitetesh, mbështetje financiare për mirëfunksionim dhe konkurrin në tregun vendas dhe ndërkombëtar.

Pozicionimi i shtetit për nxitjen e zhvillimit të industrisë kulturore dhe krijuese, që buron kryesisht nga edukimi dhe praktikat kulturore artistike, fillon nga identifikimi dhe përcaktimi i të tyre në terma ligjorë. Hartimi i një strategjie për zhvillim të vazhdueshëm të industrisë është sfida e radhës që duhet të trajtohet përmes bashkëpunimit të ngushtë mes aktorëve të rëndësishëm për orientim të politikave kulturore dhe reformave ligjore për stimulim dhe lehtësim financiar, ndërlidhur fort me teknologjinë digjitale, duke synuar drejt ndërtimit të kapaciteteve për prodhim dhe shpërndarje të shërbimeve dhe produkteve kulturore dhe krijuese.

7. Sistemi i qëndrueshëm dhe gjithëpërfshirës statistikor

³¹ Cultural times The first global map of cultural and creative industries (https://en.unesco.org/creativity/sites/creativity/files/cultural_times_the_first_global_map_of_cultural_and_creative_industries.pdf)

³² 1. Arkitekturë, 2. Marketing (Reklamë), 3. Botim, 4. Video lojëra, 5. Muzikë, 6. Kinematografi, 7. Gazeta dhe Magazina, 8. Arti Skenik, 9. Radio, 10. TV dhe 11. Arti Vizual

³³ Evropa, Azia – Paqësori, Afrika dhe Lindja e Mesme, Amerika Latine dhe Karaibet, si dhe Amerika Veriore

³⁴ Procesi në të cilin industritë kulturore dhe krijuese kanë ndikim më të gjerë të vazhdueshëm në një vend, shoqëri ose ekonomi përmes shpërndarjes së koncepteve, ideve, aftësive, njohurive dhe llojeve të ndryshme të kapitalit (<https://ccspillovers.weebly.com/spillovers.html>)

Ndikimi i kulturës në ekonomi, jetën kulturore dhe sociale, edukim si dhe njohjen e Shqipërisë, midis tjerash duhet të jetë matësi kryesor i reformave ligjore, i rezultateve të projekteve, produkteve dhe shërbimeve kulturore që ndërmerr Ministria e Kulturës dhe çdo institucion tjetër publik dhe privat.

Ndikimi i kulturës lidhet me numrin e personave të punësuar në sektorin e kulturës, numrin e bizneseve me fushë veprimtarie që lidhet me sektorin e kulturës (të krijuara apo të mbështetura), të ardhurat nga sektori dhe ndikimi direkt apo indirekt i tyre në fushën e kulturës dhe PBB-së, pjesëmarrja e qytetarëve në projekte të kulturës, ndikimi i vizitave në site të trashëgimisë dhe institucione kulturore, si dhe shpenzimet familjare për kulturën përveç të tjerash. Të dhënat ekzistuese statistikore të publikuara zyrtarisht nga INSTAT mbështeten vetëm tek të dhënat e institucioneve të varësisë të Ministrisë së Kulturës, por mungojnë të dhënat e institucioneve kulturore të nivelit vendor. Gjithashtu këto publikime nuk përfshijnë të dhënat për industrinë kulturore (botuesit, muzikantët dhe audiovizive) dhe krijuese (videolojërat, dizajni, moda, arkitektura, etj.)³⁵ e kontributin e tyre në ekonomi dhe punësim.

Në funksion të kësaj sfidë është përmirësimi i sistemit statistikor duke zgjeruar indikatorët e kulturës bazuar në të dhënat nga fushat që kanë lidhje direkte apo indirekte me sektorin, në nivelin qendror dhe vendor, drejt krijimit të një sistemi të qëndrueshëm statistikor, mbështetur nga kërkimet dhe platformat për regjistrimin, përpunimin dhe publikimin e të dhënave. Ngritja e këtij sistemi do të bëjë të mundur matjen e ndikimit të sektorit të kulturës në PBB.

8. Teknologjia digjitale në produktet dhe shërbimet kulturore

Bazuar në raportin e progresit të BE-së për Shqipërinë³⁶, depërtimi i linjës fikse të internetit është i ulët me afërsisht 30% të familjeve të lidhura, ndërsa depërtimi i internetit mobil prek rreth 80% të qytetarëve. Kjo shifër tregon se pavarësisht qasjes tepër të lartë të popullsisë për teknologjinë mobile, produktet apo shërbimet kulturore që ofrohen nëpërmjet kësaj teknologjie janë të ulëta.

Përdorimi i teknologjisë bashkëkohore për produkte dhe shërbime kulturore me qëllim promovimin e pasurive kulturore, monumenteve të kulturës, fondeve muzeore, si dhe për të zgjidhur problematika të ndryshme të fushës është ende në nivel të ulët me praktika sporadike. Ekziston potencial i madh për bashkëpunimit midis ministrive të linjës dhe njësive

³⁵ <https://rm.coe.int/a-cultural-strategy-for-albania-implanting-the-cultural-bug/1680794665>

³⁶ EC Communication on Albania. Albania report 2018 – Communication from the European Commission in April 2018 SWD (2018) 151 Final (<https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/near/files/20180417-albania-report.pdf>).

vendore si dhe operatorëve të pavarur për të prodhuar dhe promovuar produkte dhe oferta të përbashkëta kulturore dhe artistike, por sfida qëndron tek bashkëveprimi efikas dhe shmangia e mbivendosjes së produkteve dhe shërbimeve.

3. Vizioni i Strategjisë Kombëtare për Kulturën 2019 - 2025

Dokumenti strategjik ka si synim vazhdimësinë e investimeve në zhvillimin, mbrojtjen dhe promovimin e artit dhe trashëgimisë kulturore, duke punuar përveç tjerash edhe në fuqizimin e industrisë krijuese si trend bashkëkohor i zhvillimit përmes kombinimit të aftësive krijuese, biznesit dhe aplikimit të teknologjisë, me qëllim krijimin e tregjeve të reja konkurruese me industritë botërore.

3.1. Vizioni dhe Misioni

Vizioni – Artet dhe trashëgimia kulturore e Shqipërisë, si forcë shtytëse për zhvillimin e qëndrueshëm ekonomik dhe shoqëror të vendit.

Misioni – Krijimi i mjedisit të favorshëm për rritjen dhe zhvillimin e shërbimeve dhe produkteve kulturore dhe krijuese në sektorin publik dhe privat.

3.2. Treguesit e ndikimit dhe treguesit e rezultatit

Realizimi i objektivave dhe masave të planifikuara për pesë qëllimet politike do të kenë efekt në zhvillimin e sektorin të ilustruar përmes indikatorëve si në vijim:

Output 1. Raporti investimeve kundrejt buxhetit të Ministrisë së Kulturës.

Në vitin 2018 përqindja e investimeve kundrejt buxhetit të Ministrisë së Kulturës është 37,7 %, ndërsa në vitin 2025 do të jetë 24,6%³⁷.

Output 2. Kuadri institucional i politikave.

Vlera bazë për vitin 2018 është 0,4 ndërsa synimi për vitin 2025 0,76³⁸.

Output 3. Pasuritë Kulturore të regjistruara.

Rritja e numrit të objekteve të trashëgimisë të regjistruara në regjistrin kombëtarë të pasurive kulturore nga 285688 pasuri kulturore të regjistruara në vitin 2018, në 600000 pasuri kulturore të regjistruara deri në vitin 2025.

Output4. Të ardhurat e realizuara nga institucionet e kulturës.

Rritja e të ardhurave të institucioneve të kulturës nga 240,7 milion, në 2018 në 338,0 milion lekë në 2025.

³⁷ Buxheti deri në vitin 2022 është llogaritur sipas PBA'së, ndërsa për vitet 2023-2025 është me një trend rritjeje prej 5 %.

³⁸ Indikator merr vlerën në segmentin [0,1], ku 1 është rezultati optimal. Indikator mbështetet tek Indikatorët e UNESCO-së për kulturën. CDIS.

Pjesa II: QËLLIMI I POLITIKAVE DHE OBJEKTIVAT SPECIFIKE TË STRATEGJISË

Për realizimin e vizionit dhe misionit të paraqitur në këtë dokument strategjik, Ministria e Kulturës ka përcaktuar qëllimin strategjikë ‘Më shumë vëmendje për artin dhe kulturën’, që ndërlidhet fort me objektivat specifike dhe masat e planifikuara për jetësimin e tyre. Janë identifikuar pesë Qëllime Politike, të cilat, përmes aplikimit të objektivave, specifike synojnë përmbushjen e qëllimeve strategjike, si vijon:

4. Qëllimi i Politikës 1: Përmirësimi dhe zgjerimi i tregjeve kulturore përmes legjislacionit, nga i cili do përfitojnë krijuesit, krijimtaria artistike dhe kulturore dhe trashëgimia kulturore

4.1. Objektivi specifik1: Krijimi i një mjedisi të qëndrueshëm ligjor e institucional për zhvillimin e artit dhe kulturës

Për zhvillimin e sektorit të kulturës është i domosdoshëm krijimi i një mjedisi të qëndrueshëm ligjor e institucional, i orientuar drejt reformimit dhe plotësimit të kuadrit rregullator mbështetës. Ky objektivi fokusohet në hartimin e politikave për zhvillimin e fushës së artit, njohjen dhe funksionalizimin e industrisë krijuese, fuqizimin e tregut të artit dhe kulturës, reformimin e politikave për kinematografinë, si dhe përditësimeve të kuadrit ligjor të fushës me Acquis³⁹ të BE-së sipas PKIE⁴⁰-së.

Masat e planifikuara për reformim ligjor:

- Hartimi dhe miratimi i Ligjit për Pensionet e Profesioneve të vështira, i cili trajton kërkesat e vazhdueshme të institucioneve dhe të artistëve për uljen e moshës së pensionit për disa kategori të punonjësve, në fusha të ndryshme të artit⁴¹.
- Reformimi i Ligjit të Artit dhe Kulturës me qëllim përfshirjen e kapitujve të rëndësishëm si stimujt financiar për aktivitetet kulturore, përjashtimin e të gjitha institucioneve, që kryejnë aktivitetet kulturore nga prokurimi publik për aktivitete kulturore, rregullimi i punës për qendrat e ankandeve të veprave të artit dhe procedurat e licencimit, rregullimi i funksionimit të fondacioneve kulturore në fushën e artit, njohjen e industrive kulturore

³⁹Acquis është organi i të drejtave dhe detyrimeve të përbashkëta që janë të detyrueshme për të gjitha shtetet anëtare të BE-së.

⁴⁰Plani Kombëtar për Integrim Evropian - PKIE

⁴¹1. Artistë të baletit; 2. Akrobatë dhe gjimnastë të cirkut; 3. Solistë të operas, teatrove muzikale dhe të ansambleve shtetërore; 4. Muzikantë të veglave të frymës të orkestrave dhe të bandave shtetërore; 5. Artistët e valleve të ansambleve shtetërore dhe koristët e operas, të teatrove muzikore dhe të ansambleve shtetërore.

dhe krijuese, licencimin e galerive të artit dhe vlerësuesit e artit, si dhe themelimin e Qendrës për hulumtime industrisë kulturore dhe kreative.

- Reformimi i Ligjit për Kinematografinë me qëllim, midis të tjerash, përfshirjen e stimujve për sektorin kinematografik për bashkëprodhim me kompani të huaja, me fokus në fuqizimin e sektorit në vend.
- Reformimi i ligjit për të drejtën e autorit dhe të tjera të ndërlidhura me to, me qëllim përditësimi sipas kuadrit ligjor, bazuar kërkesave të Acquis-it, por dhe zgjidhjen e problematikave të shfaqura gjatë implementimit të ligjit aktual.
- Hartimi i akteve nënligjore për kuadrin rregullator, sipas prioriteteve me fokus të veçantë për ‘Ligjin Për Trashëgimi Kulturore dhe Muzetë’ dhe aderimi në konventa ndërkombëtare që do të mundësojnë përveç të tjerash funksionalizimin e kuadrit rregullator në përgjithësi dhe fuqizimin e elementeve të specifike të përcaktuar me ligj, për menaxhimin e qëndrueshëm të pasurive kulturore kombëtare, në veçanti.
- Realizimi i fushatave për ndërgjegjësim dhe informim të grupeve të ndryshme të interesit dhe grupmoshave të ndryshme, me anë të cilave synohet komunikimi i drejtpërdrejt për njohje dhe zbatim të ligjeve në fushën e kulturës.

Masat për përmirësimin e zbatimit të kuadrit ligjor dhe strategjik:

- Bashkëpunimi i drejtpërdrejtë mes institucioneve të nivelit qendror, vendor dhe të varësisë për hartimin e planeve të veprimit si ekstrakte të dokumentit SKK 2019 – 2025 për zbatim sipas specifikave përkatëse. Në planet e veprimit do të parashtrihet qartë angazhimi i të gjithë aktorëve, që kanë në fushë veprimtarie direkt apo indirekt sektorin e artit dhe kulturës, për organizimin dhe mirëfunksionimin e fushës së kulturës në nivele të ndryshme përkritazi me turizmin kulturor, industrinë krijuese, digjitalizimin dhe promovimin të artit dhe kulturës, përmirësimit të sistemit statistikor si dhe punësimit të fushës e kulturës.
- Hartimi i planeve të menaxhimit të pasurive kulturore, sipas specifikave të institucionit, që mbulojnë të përcaktuara në nenin 46 të ligjit nr. 27/2018⁴² për administrim në mënyrë direkte dhe indirekte, si risi që sjell Ligji i ri për Trashëgiminë Kulturore dhe muzetë synon ndryshimin në tërësi të qasjes së shoqërisë ndaj pasurive kulturore. Planet e planifikuara dhe jo vetëm janë për Parkun Arkeologjik Butrinit, drafti i të cilit tashmë

⁴² Planet e menaxhimit hartohen për:

a) qendrat historike;

b) zonat dhe parqet arkeologjike;

c) grupin e vlerave të paluajtshme kulturore të rëndësisë kombëtare;

ç) vlerat e vetme të paluajtshme kulturore me rëndësi kombëtare dmth jo për të gjithë monumentet e kulturës

është hartuar me mbështetjen e partnerëve strategjikë dhe që është hedhur në diskutim publik për përmbajtjen. Ka filluar puna në hartimin e planit të menaxhimit për Qendrat Historike, Berat dhe Gjirokastrë, ndërsa në vijim do të punohet në hartimin e planit të menaxhimit të Parkut Arkeologjik Bylis, Apollonia, Kalaja Shkodër, etj.

Masat për zhvillimin e kapaciteteve në fushën e kulturës dhe trashëgimisë kanë si qëllim ngritjen e kapaciteteve njerëzore dhe teknike, për t'iu përgjigjur nevojave dhe kërkesave jo vetëm të zhvillimit të sektorit të kulturës, por edhe të trendeve bashkëkohore të tij:

- Hartimi i moduleve dhe programeve për kualifikim të vazhdueshëm për institucionet e angazhuara në fushën e kulturës dhe fusha të ndërlidhura me të. Ndërtimi i programeve bëhet në bashkëpunim me institucionet vendore dhe të huaja, të specializuara.
- Kualifikime sistematike në fushën e të drejtës së autorit, zbatimi i Ligjit për Trashëgiminë Kulturore dhe Muzetë, trajnime për vlerësimin dhe tregtinë e veprave të artit dhe pasurive kulturore, trajnimin e nëpunësve të institucioneve kulturore të varësisë dhe profesionistëve të pavarur, puna e të cilëve lidhet direkt dhe/apo indirekt me sektorin e kulturës.

Masat për vlerësimin, monitorimin dhe koordinimin e zbatimit të dokumentit strategjik:

- Ngritja e Komitetit Ndërmintor për Zbatimin e Strategjisë Kombëtare për Kulturën (KNYSKK),
- Bashkëveprimi për zbatimin e aktiviteteve, masave dhe plotësimin e objektivave të përcaktuara dhe të miratuara në këtë dokument,
- Përditësimi i planit të veprimit në vitin 2021 me masat dhe aktivitete të reja, sipas kërkesave dhe nevojave të lindura gjatë zbatimit të strategjisë,
- Raportime të punës së KNZSKK⁴³ 2019 – 2025, këshillit strategjik, takimeve me grupe të interesit, raporteve të vlerësimit, monitorimit dhe koordinimit të zbatimit të dokumentit strategjik, duke synuar rritjen e transparencës në fushëveprimin e kulturës.

Treguesit kryesorë dhe rezultatet e pritshme të objektivit të parë janë: aktet ligjore dhe nënligjore të miratuara, plane të veprimit dhe plane të menaxhimit të hartuara, staf i trajnuar, programe trajnimi të hartuara, si dhe raportime për zbatimin e dokumentit strategjik.

⁴³Komiteti Ndërmintor për Zbatimin e Strategjisë Kombëtare për Kulturën

5. Qëllimi i politikës 2- Ruajtja dhe mbrojtja e trashëgimisë materiale dhe jomateriale kulturore

5.1. Objektivi specifik 2 -Rehabilitimi i trashëgimisë arkitektonike dhe peizazhit përmes rritjes së numrit të monumenteve të rehabilituara

Me synim ruajtjen dhe mbrojtjen e integruar të tërësisë së vlerave të trashëgimisë kulturore, si dëshmi e vlerave të trashëguara nga e kaluara, si shprehje e identitetit kombëtar dhe si pasuri e traditës kolektive, dokumenti strategjik përcakton paketën e projekteve për restaurimin, ruajtjen dhe konservimin e objekteve- monument kulture, bazuar në programet dhe prioritetet sektoriale dhe qeveritare. Monumentet në risk, kthimi i vlerës së investuar, zhvillimi i zonës administrative, ku ndodhet monumenti, nëpërmjet turizmit, krijimit të bizneseve të reja, punësimit, etj., janë disa nga kriteret në bazë të të cilave përcaktohen prioritetet e restaurimeve të monumenteve. Pjesë e këtyre kriterëve, janë edhe projektet për rijetëzimin qendrave historike dhe qendrave muze, në pjesët urbane dhe rurale të vendit.

Dokumentu strategjik përcakton disa mekanizma për krijimin e kushteve për funksionimin e tregut të pasurive kulturore të luajtshme apo të paluajtshme. Inventarizimi, katalogimi, digjitalizimi dhe monitorimi i lëvizjeve të pasurive kulturore të luajtshme apo të paluajtshme do të shërbejnë jo vetëm për regjistrimin dhe digjitalizimin e fondeve të institucioneve publike, por edhe për rregullimin e regjimit të qarkullimit të pasurive kulturore në pronësi private. Me qëllim përmbushjen e standardeve të caktuara të cilësisë, edukimit, sigurisë, ruajtjes dhe mbrojtjes së vlerave kulturore, në përputhje me kuadrin ligjor dokumenti strategjik parasheh licencimin e subjekteve tregtare dhe ekspertëve vlerësues të pasurive kulturore të luajtshme e të paluajtshme, vlerësimin financiar të fondeve muzeore si dhe akreditimin e institucioneve muzeore kombëtare.

Treguesit kryesorë dhe rezultatet e pritshme të qëllimit të dytë politik janë: objekte të trashëgimisë arkitektonike dhe peizazhit të restauruara dhe mirëmbajtura kundrejt totalit, rritja e qasjes së publikut në muze, numri i monumenteve të kulturës dhe parqeve arkeologjike në funksion të turizmit kulturor, numri i objekteve të regjistruara në Regjistrin Kombëtar të Pasurive Kulturore, numri i muzeve të akredituara, numri i subjekteve tregtare dhe ekspertëve vlerësues të pasurive kulturore të licencuar.

6. Qëllimi i politikës 3- Nxitja dhe përfaqësimi i vlerave kulturore të arteve dhe trashëgimisë (materiale dhe jomateriale) shqiptare në aktivitete të rëndësishme ndërkombëtare dhe prezantimi i praktikave më të mira

6.1. Objektivi specifik 3– Promovimi i vlerave të artit dhe trashëgimisë kulturore

Ky objektivi përcakton masat dhe aktivitetet specifike për promovimin dhe ndërkombëtarizimin e vlerave të artit dhe trashëgimisë kulturore shqiptare në vend dhe në botë. Me anë të këtij objektivi synohet rigjallërimi i potencialit të madh, që përbën trashëgimia kulturore jomateriale, e përcjellë brez pas brezi dhe e krijuar në shekuj e në vijimësi dhe u jep atyre ndjenjën e identitetit dhe vazhdimësisë, duke ndihmuar kështu për promovimin e respektit për diversitetin kulturor dhe të krijimtarisë tradicionale njerëzore.

Masat përfshijnë organizimin e aktiviteteve të përvitshme, ekzistuese dhe të reja, brenda dhe jashtë vendit me synim ruajtjen, promovimin e vlerave të trashëgimisë kulturore si dhe rritjen e ndërgjegjësimit të publikut për potencialet reale që përbën dhe paraqet kjo trashëgimi.

Me qëllim ndërkombëtarizimin e vlerave të artit, trashëgimisë kulturore do të sigurohet vazhdimësia e pjesëmarrjes në aktivitete ndërkombëtare, si dhe organizimi i aktiviteteve ndërkombëtare në vend. Këto aktivitete përveç që promovojnë kulturën shqiptare përmes shfrytëzimit të burimeve tjera, kontribuojnë rritjen e të ardhurave ekonomike të bizneseve të vogla dhe të mesme.

Me pjesëmarrje në programet ndërkombëtare për financim synohet thithja e fondeve për projekte kulturore për zbatim nga institucionet kulturore publike dhe operatorët e pavarur.

Për ruajtjen dhe promovimin e trashëgimisë kulturore të pakicave kombëtare në vend do të përcaktohet mbështetja financiare e aktiviteteve të ndryshme kulturore dhe studimore të kësaj trashëgimie. *Ky aktivitet do të realizohet në bashkëpunim të ngushtë me Komitetin e Pakicave Kombëtare*⁴⁴.

Ruajtja dhe promovimi i vlerave të trashëgimisë kulturore jomateriale, që konsiderohen në risk do të bëhet fillimisht duke krijuar regjistrin e mbartësve të trashëgimisë jomateriale dhe përmes skemave për mbështetje financiare si dhe trajnimeve të krijohen mundësitë për transferimin e njohurive nga artizanët dhe zejtarët e konsoliduar te grupet e ndryshme të interesit. Ky aktivitet do të zbatohet në bashkëpunim të ngushtë dhe të vazhdueshëm mes Qendrës Kombëtare të Veprimtarive Tradicionale dhe Dhomës Kombëtare të Zejtariisë.

⁴⁴Vendim i Këshillit të Ministrave nr. 726 , datë 12.12.2018

Me qëllim përfshirjen e pasurive kombëtare kulturore në listat përfaqësues të trashëgimisë botërore të UNESCO⁴⁵ në bashkëpunim me profesionistët e fushës fillimisht do të hartohet lista e elementeve, me të cilat mund të kandidohet në bazë, të së cilës punohet dosjet nga ekspert të fushës.

Treguesit kryesorë dhe rezultatet e pritshme të qëllimit të tretë politik janë: numri i aktiviteteve të trashëgimisë kulturore jomateriale të organizuara në vend dhe jashtë vendit, numri i hulumtimeve dhe publikimeve për trashëgiminë kulturore të pakicave kombëtare, regjistrin e mbartësve të trashëgimisë jomateriale, numri i trajnimeve me qëllim rruajtjen e artizaneve dhe zejeve në risk, numri i vlerave materiale dhe jomateriale të regjistruara në listat përfaqësuese të UNESCO-së, numri i pjesëmarrjeve në aktivitete ndërkombëtare dhe numri i aktiviteteve ndërkombëtare të organizuara në vend, si dhe numri i projekteve pjesëmarrëse në programet ndërkombëtare të financimit.

7. Qëllimi i Politikës 4 - Mbështetje e krijimtarisë së artistëve shqiptar dhe shtimi i veprimtarive kulturore dhe artistike.

7.1. Objektivi specifik 4 – Rritja e interesit të publikut ndaj programeve kulturore përmes përmirësimit të cilësisë së shërbimeve, produkteve si dhe cilësisë artistike

Ky objektivi parashikon ngritjen dhe ristrukturimin e institucioneve të reja për artin dhe kulturën, të cilat synojnë të plotësojnë dhe përditësojnë sektorin e kulturës me produkte dhe shërbime të reja. Ngritja e këtyre institucioneve mbështetet jo vetëm në nevojën e krijimit të produkteve dhe shërbimeve bashkëkohore, por edhe te kërkesat e grupeve të ndryshme të interesit.

Një nga këto institucione është Qendra për Hulumtim e Industrisë Kulturore dhe Krijuese, e cila do të plotësojë hendekun e madh, që ekziston në lidhje me hulumtimet në fushën e kulturës dhe të indikatorëve e ndikimit që lidhen me to. Midis të tjerash kjo qendër do të ketë si objektivi të saj organizimin e trajnimeve dhe kërkimeve, thithje fondesh për zbatim projektsh vendore dhe ndërkombëtare, krijimin e një sistemi qendror statistikor për të dhënat e kulturës dhe të industrisë kreative në Shqipëri, grumbullimin dhe publikimin e të dhënave të kulturës nga të gjithë aktorët publik dhe privat, krijimin e platformave promovuese për turizmin kulturor, etj.

Hartimi i projekt ideve për ngritjen e institucioneve të artit dhe trashëgimisë, si dhe qendrat e reja kulturore është masa e bazuar në politikat dhe prioritetet e qeverisë për

⁴⁵Lista përfaqësuese të UNESCO-s: 1. World Heritage List, 2. The Representative list of the Intangible Cultural Heritage of Humanity, 3. The Register of Best Safeguarding Practices, 4. Memory of the World Register dhe 5. Tentative List of Albania

zhvillim. Projektet që do hartohen janë: Biblioteka Kombëtare, Teatri i Kukullave, Qendra Hebraike dhe projekti për ri jetësimin e Burgut të Spaçit në një qendër të kulturës.

Politikat e reformimit infrastrukturor të institucioneve të kulturës përmes investimit në godina të reja bashkëkohore, si dhe modernizimi cilësor dhe teknologjik i godinave ekzistuese kanë për qëllim jo vetëm rritjen e cilësisë së produkteve dhe shërbimeve që ofrojnë institucionet e kulturës, por edhe një menaxhim me të mirë të tyre nëpërmjet rritjes së të ardhurave. Me synim vazhdimësinë e trendit pozitiv në rritjen e cilësisë së produktit kulturor dhe arkëtimeve financiare do të hartohen dhe zbatohen paketa të ndryshme të shërbimeve dhe produkteve kulturore.

Zhvillimi i qëndrueshëm i sektorit të kulturës synohet përmes mbështetjes së krijuesve dhe veprimtarive kulturore dhe artistike me anë të programeve stimuluese, instrumenteve lehtësuese, financimeve të drejtpërdrejta dhe të tërthorta⁴⁶. Rikonceptimi i skemës së financimit të projekteve me thirrje synon rritjen e cilësisë së produkteve dhe shërbimeve kulturore, të ofruara nga operatorët e pavarur për tregun vendor dhe ndërkombëtar, rritjen e numrit të krijuesve pjesëmarrës në projekte, por edhe një shpërndarje gjeografike në të gjithë vendin të projekteve.

Aplikimi i teknologjisë digjitale për rritjen e cilësisë së shërbimeve, produkteve si dhe promovimin e artit dhe trashëgimisë kulturore zbaton politikat e qeverisë për digjitalizimin e shërbimeve dhe qasjes së qytetarëve ndaj institucioneve kulturore. Kryerja e shërbimeve nëpërmjet platformave online, digjitalizimi i fondeve të institucioneve, platformat promovuese, etj. janë disa nga fushat, ku aplikimi i teknologjisë do të sjellë rritje të cilësisë së produkteve dhe shërbimeve.

Përmes vlerësimit të nevojave për shërbime të punësimit dhe formimit profesional në fushën e industrisë kreative, së bashku me AKPA⁴⁷ do të hartohet dhe zbatohet plani i detajuar për trajnimin dhe ngritjen e kapaciteteve të individëve, operatorëve të pavarur kulturorë dhe të industrisë kreative për veprimtari në tregun e punës.

Treguesit kryesor dhe rezultatet e pritshme të qëllimit të katërt politik janë: krijimi i institucioneve të reja, rikonstruksioni i godinave, rritja e kapacitetit krijues dhe konkurrues të produkteve kulturore brenda dhe jashtë vendit, rritja e të punësuarve në sektorin e kulturës

⁴⁶ Anëtarësime në rrjete kulturore ndërkombëtare për të mundësuar qasjen e operatorëve të pavarur dhe institucioneve në mjete financiare për projekte të artit, kulturës dhe industrisë kreative.

⁴⁷ Agjencinë Kombëtare të Punësimit dhe Aftësisimit

dhe bashkëveprimit me sektorët tjerë⁴⁸, si dhe digjitalizimi i shërbimeve dhe produkteve kulturore.

8. Qëllimi i Politikës 5 - Hartimi dhe zbatimi i një platforme arsimore përmes institucioneve të artit dhe trashëgimisë kulturore dhe sistemit parauniversitar.

8.1. Objektivi specifik 5–Edukimi Përmes Kulturës

Programi Edukimi Përmes Kulturës i zbatuar nga institucionet kulturore të varësisë në bashkëpunim të ngushtë me institucionet arsimore ka rezultuar të jetë mjaft i suksesshëm në nxitjen e nxënësve të sistemit parauniversitar për përfshirje në aktivitete edukuese në institucione kulturore dhe jashtë tyre. Programi synon që institucionet arsimore dhe kulturore të ndihmojnë brezin e ri që të zhvillojë vetëbesimin, si individë dhe anëtarë të grupeve të ndryshme brenda shoqërisë; të inkurajoj ata për të zhvilluar një gamë të gjerë të aftësive dhe interesave të tyre; të identifikoj dhe nxis potencialin e tyre si dhe të zhvilloj kreativitetin e tyre. Ai gjithashtu synon njohjen e vlerave të trashëgimisë materiale dhe jomateriale të vendit nëpërmjet projekteve të ndryshme brenda programit.

Problematika e identifikuar gjatë zbatimit disavjeçar të programit është përqendrimi i aktiviteteve kryesisht në zonat urbane të vendit, e veçanërisht në qytetin Tiranë, ku gjenden numri më i madh i institucioneve kulturore të varësisë.

Përmes këtij objektivi synohet shtrirja e programit të edukimit në tërë vendin duke filluar nga projektet e ekzistuese të suksesshme, të cilat në bashkëpunim me nivelin vendor dhe institucionet e tyre të varësisë mund të realizohen në qytetet e tjera, por gjithashtu theksi do të vihet në hartimin e projekteve të reja sipas specifikave të identifikuara.

Programi i edukimit do të zgjerohet edhe te operatorët e pavarur përmes projekteve me thirrje me qëllim pjesëmarrjen e gjerë të të rinjve në vendet ku institucionet kulturore vendore dhe qendrore e kanë të vështirë të shtrijnë veprimtarinë e tyre.

Integrimi i personave me aftësi të kufizuara dhe pakicave kombëtare përmes programit Edukimi Përmes Kulturës është një nga masat e ndërmarra që do të zbatohet jo vetëm përmes projekteve ekzistuese, por edhe nëpërmjet projekteve të hartuara enkas për qasjen sipas nevojave të komuniteteve.

Përgatitja dhe publikimi i raporteve të monitorimit dhe vlerësimit do të ndikojë në vazhdimësi në përmirësimin dhe përditësimin e projekteve të programit të edukimit duke iu përshtatur kushteve në terren, si dhe rrethanave në të cilat zhvillohen.

⁴⁸ Ekonomisë, turizmit, arsimit, etj.

Treguesit kryesor dhe rezultatet e pritshme të qëllimit të pestë politik janë: rritja e numrit projekteve të edukimit në kuadër të institucioneve kulturore në nivelin vendor dhe qendror, shtrirja më e mirë gjeografike e programit në territor, rritja e numrit të pjesëmarrësve në programet e edukimit dhe kryerja e raporteve të monitorimit dhe vlerësimit në kuadër të programit.

Pjesa III: ZBATIMI, PËRGJEGJËSIA E INSTITUCIONEVE, LLOGARIDHËNIA, RAPORTIMI DHE MONITORIMI

Strategjia Kombëtare për Kulturën 2019 – 2025 ka për qëllim përqendrimin e vëmendjes qeverisë te arti dhe kultura, përmes transformimit të sektorit në industri kulturore dhe krijuese për të luajtur rol me rëndësi në zhvillimin ekonomik dhe social. Përmes politikave kulturore, ndërsektoriale dhe veprimeve të drejtpërdrejta në ngritjen e kapaciteteve njerëzore të sektorit do të synohet krijimi i kushteve të favorshme për rritjen incentivave për sektorin kulturor dhe kreativ, si dhe inkurajimi i investimeve private në art, kulturë, trashëgimi kulturore dhe industri kreative.

Parashikimet e PBA 2020-2022 për programin e kulturës janë të paraqitura në **tabelën 7**. Për të arritur maksimumin e planifikimit strategjik do të jepet përparësi objektivave dhe politikave që kanë si rezultat pavarësinë dhe fuqizimin e sektorit të kulturës (operatorët e pavarur dhe bizneset private) nga buxheti shtetëror, si dhe gjenerimin e të ardhurave nga institucionet kulturore që ndikojnë në qëndrueshmërinë institucionale dhe rrisin buxhetin e ministrisë.

Viti	Shuma	Si % e totalit	Si % e PBB
2020	2,015,000,000	34,6%	0,12%
2021	2,025,000,000	32%	0,11%
2022	2,026,500,000	33,4%	0,11%
TOTAL	6,066,500,000		

Tabela 7- Parashikimet e PBA 2020-2022

Për realizimin e masave dhe objektivave të paraqitura në këtë dokument përveç buxhetit të Ministrisë së Kulturës janë parashikuar jo vetëm financimet nga buxhetet e institucioneve qendrore dhe vendore, veprimtaria e të cilave ndikon direkt apo indirekt në sektorin e kulturës, por edhe financimet nga Bashkimi Evropian dhe donatorët e ndryshëm. Parashikimet e përmbledhura në **tabelën 8**, paraqesin periudhën dhe koston e zbatimit të planit të veprimit për periudhën 2019 – 2025 të ndara sipas objektivave specifike.

OBJEKTIVAT SPECIFIK	Kosto totale	Buxheti	Donatorët	Hendeku
	(lek ‘000)	(lek ‘000)	(lek ‘000)	(lek ‘000)
TOTALI	9,608,638	6,088,965	3,041,439	478,234
1. Krijimi i një mjedisi të qëndrueshëm ligjor e institucional për zhvillimin e artit dhe kulturës	233,199	72,643	70,074	90,482
2. Rehabilitimi i trashëgimisë arkitektonike dhe peizazhit përmes rritjes së numrit të monumenteve të rehabilituara	4,461,982	1,588,014	2,581,445	292,523
3. Promovimi i vlerave të artit dhe të trashëgimisë kulturore	621,769	318,885	299,885	3,000
4. Rritja e interesit të publikut ndaj programeve	4,244,403	4,062,139	90,035	92,229

kulturore përmes përmirësimit të cilësisë së shërbimeve, të produkteve, si dhe të cilësisë artistike				
5. Ndërtimi i publikut / zhvillimi i audiencës	47,285	47,285		

Tabela 8

Institucionet e paraqitura në **tabelën 9** kanë veprimtari dhe buxhete të cilat direkt apo indirekt ndikojnë në sektorin e kulturës.

Institucioni	Programi buxhetor
Ministria e Financave dhe Ekonomisë	- Mbështetja për Zhvillimin Ekonomik - Mbështetja për Mbikëqyrjen e Tregut, Infrastrukturën e Cilësinë dhe Pronësinë Industriale - Arsimi Profesional - Tregu i Punës
Ministria e Turizmit dhe Mjedisit	- Zhvillimi i Turizmit
Ministria e Arsimit, Sportit dhe Rinisë	- Arsimi Baze (përfshirë parashkollorin) - Arsimi i Mesëm (i përgjithshëm) - Arsimi Universitar
Ministria për Evropën dhe Punët e Jashtme	- Mbështetja e shqiptarëve jashtë vendit dhe përfshirja e tyre në zhvillimet brenda vendit
Ministria e Diasporës	- Agjencia e Diasporës dhe Migracionit
Ministria e Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural	- Zhvillimi Rural
Bashkitë	- Arti Kultura Sporti - Zhvillimi Ekonomik dhe Punësimi
INSTAT	

Tabela 9. Institucionet me ndikim të drejtpërdrejtë apo indirekt në sektorin e kulturës

Metodologjia e kostimit të aktiviteteve të Planit të Veprimit

Shpenzimet e nevojshme për zbatimin e Planit të Veprimit janë llogaritur duke kostuar individualisht çdo aktivitet të pasqyruar te PKV-së. Për llogaritjen fillestare të shpenzimeve për aktivitetet kryesore është vepruar si më poshtë:

- Llogaritja e shpenzimeve për burime njerëzore bazohet në kohën e parashikuar për realizimin e veprimtarive dhe një pagë mesatare ditore të një kategorie të caktuar të nëpunësve civil.
- Llogaritja e shpenzimeve për shërbimet është bërë duke mbajtur parasysh kostot e shërbimeve të institucioneve përkatëse, bazuar në standardet e miratuara.
- Llogaritja e shpenzimeve për aktivitete që lidhen me hartimin dhe rishikimin e legjislacionit, monitorimin dhe funksionimin e strukturave të përhershme, etj., është bërë duke mbajtur parasysh shpenzimet e vazhdueshme që parashikohen si: shpenzimet për pagat, kontributet e sigurimeve shoqërore, shpenzimet për ekspertizë të huaj (kur është parashikuar në plan) dhe mjete konsumi.
- Llogaritja e shpenzimeve për “aktiviteteve specifike” ose i iniciativave specifike të ngjashme u bazua kryesisht në natyrën e aktiviteteve dhe kostot që ofron tregu për shërbime të tilla.
- Llogaritja e shpenzimeve për trajnime është bazuar kosto e trajnimit për një person. Si kosto për njësi janë përdorur kostot e ASPAs dhe/ose kostot e aplikuarat për trajnime të ngjashme në të shkuarën.

Për atë pjesë të aktiviteteve ku informacioni nuk është i plotë është ndjekur metoda e vlerësimit për analogji, d.m.th. janë marrë në konsideratë shpenzimet e bëra për aktivitete ose produkte të ngjashme në PBA.

Zbatimi dhe Monitorimi

Zbatimi dhe monitorimi i SKK 2019 – 2025 do të udhëhiqet nga Ministri i Kulturës. përmes dy organeve, si në vijim:

1. Komiteti Ndërmintor për Zbatimin e Strategjisë Kombëtare për Kulturën 2019-2025.
2. Drejtoria e Politikave dhe Strategjive të Zhvillimit Kulturor, kuadër i Drejtorisë së Përgjithshme të Politikave dhe Zhvillimit të Kulturës në Ministrinë e Kulturës,

Në Komitetin Ndërmintor për Zbatimin e Strategjisë Kombëtare për Kulturën (KNZSKK) 2019-2025 përveç përfaqësuesve të Ministrisë së Kulturës dhe institucioneve kulturore të varësisë, si anëtarë tjerë të Komitetit, në nivel zëvendësministri, janë përfaqësues nga ministrinë e linjës dhe institucionet, veprimtarinë dhe buxheti i të cilave direkt apo indirekt ndikojnë në sektorin e kulturës: Ministria e Financave dhe Ekonomisë, Ministria e Turizmit dhe Mjedisit, Ministria e Arsimit, Sportit dhe Rinisë, Ministria e Punëve të Brendshme, Ministria për Evropën dhe Punët e Jashtme, Ministria e Diasporës, Ministria e Drejtësisë, Ministria e Infrastrukturës dhe Energjisë, Ministria e Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural dhe Ministri i Shtetit për Mbrojtjen e Sipërmarrjes. Masat të cilat ndërlidhen me kompetencat e ministrive të tjera të linjës, institucionet vendore dhe të huaja dhe partnerëve të ndryshëm do të shqyrtohen në Komitetin Ndërmintor për Zbatimin e SKK 2019-2025.

Drejtoria e Politikave dhe Strategjive të Zhvillimit Kulturor do të ketë për detyrë ndërmarrjen e aktiviteteve të nevojshme për zbatimin e planit të veprimit dhe realizimin e masave të parashikuara në dokumentin strategjik, si dhe raportimin periodik të zbatimit.

Përfshirja e qytetarëve, grupeve të interesit dhe pjesëtarëve të sektorit të kulturës në procesin e zbatimit të dokumentit strategjik do të sigurohet përmes takimeve të rregullta me operatorë të pavarur, përfaqësues të shoqërisë civile vendase, universitete, njësi të qeverisjes vendore, si dhe komunitete lokale.

Meqenëse Strategjia Kombëtare për Kulturën 2019 - 2025 mbulon një periudhë shtatë vjeçare, dokumenti strategjik do të jetë subjekt i rishqyrtimit çdo dy vjet, në varësi të qëllimeve të përcaktuara dhe nivelit të realizimit të masave të parashikuara. Procesi i përtëritjes së dokumentit iniciohet nga propozimet dhe vendimet alternative të nxjerra në konsultim me KNZSKK, dhe grupet tjera të interesit.

Plani i veprimit, i hartuar për një periudhë shtatë vjeçare, përmban qëllimet e politikës, objektivat specifike përkatëse, masat dhe rezultatet për çdo objektiv të cilat shoqërohen me referencën me programin buxhetor, institucionet përgjegjëse për zbatim, afatet e zbatimit si dhe buxhetin përkatës.

Çdo dy vite do të përpilohen raportet për vlerësimin e nivelit të zbatimit të dokumentit strategjik, me informacione për indikatorët e përcaktuar, arritjet, problematikat, rreziqet dhe elementet tjera me rëndësi për procesin e zhvillimit të sektorit të kulturës. Bazuar në këto raporte do të rishikohet dhe përditësohet plani ekzistues për vitet në vijim, në frekuencë dy vjeçare.

Rolin e sekretarisë për Komitetin Ndërmnistror e ka Drejtoria e Politikave dhe Strategjive të Zhvillimit Kulturor. KNZSKK mbledhet çdo dy muaj për të raportuar dhe njoftuar mbi nivelin e zbatimit të masave.

Pjesa IV: PLANI I VEPRIMIT

PLANI I VEPRIMIT NE ZBATIM TE DOKUMENTIT STRATEGJIK 2019 - 2025										
I. QELLIMI STRATEGJIK: Më shumë vëmendje për artin dhe kulturën										
II. Qëllimi i Politikës: Përmirësimi dhe zgjerimi i tregjeve kulturore përmes legjislacionit nga i cili do të përfitojnë krijuesit, krijimtaria artistike dhe kulturore dhe trashëgimia kulturore										
III. PROGRAMI BUXHETOR QË KONTRIBUON PËR QELLIMIN E POLITIKËS: 'Planifikimi, Menaxhimi dhe Administrimi', 'Arti dhe Kultura' dhe 'Trashëgimia Kulturore dhe Muzetë'										
Nr.	OBJEKTIVI SPECIFIK 1 Krijimi i një mjedisi të qëndrueshëm ligjor e institucional për zhvillimin e artit dhe kulturës	Referenca e Rezultatit me produktet e programit buxhetor	Institucionet përgjegjëse		Afati i zbatimit		Kosto indikativë (në mijë lekë)	Burimi i mbulimit		Hendeku financiar
			Drejtuës	Mbështetës	Afati Fillimit	Afati mbarimit		Buxhet Shteti	Financim i huaj	
1.1.	Konsolidimi i reformimit të kuadrit rregullator mbështetës						73 480	15 736	4 612	53 132
1.1.1.	Paketa e legjislacionit primar/ligjeve e finalizuar (reforma e ligjeve në fuqi/ligje të reja)	Aktet ligjore të miratuara / PMA	MK Institucionet e varësisë	MFE/MD/QKK	II 2019	IV 2023	58 019	9 499		48 520
1.1.2.	Paketa e legjislacionit dytësor/e finalizuar (akte nënligjore)	Aktet nënligjore të miratuara / PMA	MK Institucionet e varësisë	MFE / MD/ MEPJ	I 2019	IV 2021	11 961	2 737	4 612	4612
1.1.3.	Fushata informuese/ndërgjegjësimi për paketën ligjore	Fushata të zbatuara PMA, AK dhe TK	MK Institucionet e varësisë		IV 2019	IV 2025	3 500	3 500		
1.2.	Mekanizmat për zbatimin e kuadrit ligjor dhe strategjik të përmirësuar						70 274	41 609	18 900	9 765
1.2.1.	Planet e veprimit për zbatimin e strategjisë nga institucionet kulturore të varësisë të hartuara / të aprovuara	Plane të veprimit PMA, AK dhe TK	MK Institucionet e varësisë		II 2020	III 2020	15 070	15 070		
1.2.2.	Planet e veprimit për zbatimin e strategjisë nga niveli vendor të hartuara / të aprovuara	Plane dhe politikat e menaxhimit të pasurive PMA, AK dhe TK	MK Institucionet e varësisë	Bashkitë / Ministritë e linjës	III 2020	I 2021	5 828	5 828		
1.2.3.	Plani i veprimit për zbatimin e strategjisë në fushën e turizmit kulturor i hartuar / i aprovuara	Platforma digjitale PMA, AK dhe TK	MK Institucionet e varësisë	MTM / MFE / MIE / MBZHR	II 2020	IV 2020	3 237	3 237		
1.2.4.	Plani i veprimit për zbatimin e strategjisë në njohjen dhe funksionalizimin e industrisë krijuese hartuar / i aprovuara	Plane të veprimit PMA, AK dhe TK	MK Institucionet e varësisë	MFE / Drejtoria e Tatimeve	II 2021	IV 2021	7 767	1 702		6 065
1.2.5.	Plani i veprimit për zbatimin e strategjisë përmes digjitalizimit të shërbimeve dhe produkteve i hartuar / i aprovuara	Plane dhe politikat e menaxhimit të pasurive PMA, AK dhe TK	MK Institucionet e varësisë	AKSHI	II 2020	I 2025	5 994	5 994		
1.2.6.	Plani i veprimit për përcaktimin e burimeve dhe të dhënave statistikore për sektorin e kulturës	Plane të veprimit PMA, AK dhe TK	MK Institucionet e varësisë	INSTAT	I 2020	III 2020	5 236	1 563		3 700

1.2.7.	Plani i menaxhimit të pasurisë kulturore i hartuara/aprovuara	Plane të veprimit PMA, AK dhe TK	MK Institucionet e varësisë	MTM / MFE / MBZHR / Bashkitë	II 2019	IV 2021	27 115	8 215	18 900	
1.3.	Zhvillimi i kapaciteteve në fushën e kulturës dhe trashëgimisë						75 519	1 372	46 562	27 585
1.3.1.	Paketa e trajnimeve profesionale e finalizuar	Stafi i trajnuar PMA, AK dhe TK	MK	ASPA /	II 2019	IV 2025	16 253		16 253	
1.3.2.	Programet e kualifikimit të vazhdueshëm në fushën e të drejtës së autorit të konsoliduar/aprovuara	Programe të hartuara PMA, AK dhe TK	MK / DDA	GJYQËSORI / MD	I 2019	IV 2025	12 005			12 005
1.3.3.	Programet e kualifikimit të vazhdueshëm të gjyqësorit për aspektet kulturore të konsoliduar/aprovuara	Programe të hartuara PMA, AK dhe TK	MK Institucionet e varësisë	GJYQËSORI / MD	I 2020	IV 2025	3 720			3 720
1.3.4	Programet e kualifikimit të vazhdueshëm të ekspertëve për vlerësimin e veprave të artit dhe pasurive kulturore të konsoliduar/aprovuara	Programe të hartuara PMA, AK dhe TK	MK Institucionet e varësisë	MFE	I 2021	IV 2023	5 960			5 960
1.3.5.	Programet e kualifikimit të vazhdueshëm për tregtimin e pasurive kulturore dhe veprave të artit të konsoliduar/aprovuara	Programe të hartuara PMA, AK dhe TK	MK Institucionet e varësisë	MFE	I 2021	IV 2023	5 900			5 900
1.3.6.	Programet e kualifikimit të vazhdueshëm tekniko administrative për monitorimin e qarkullimit të pasurisë kulturore të zhvilluara	Trashëgimia materiale dhe jomateriale e inventarizuar / TK	QKIPK	DOGANA / POLICIA/ MFE / MD	IV 2019	IV 2021	30 309		30 309	
1.3.7.	Paketa e marrëveshjeve të bashkëpunimit me institucione vendore dhe të huaja në fushën e kulturës finalizuar/nënshkruara	Marrëveshje të nënshkruara PMA, AK dhe TK	MK Institucionet e varësisë	UA/ MFE /etj.	II 2019	IV 2025	1 372	1 372		
1.4.	Vlerësimi, monitorimi dhe koordinimi i zbatimit të dokumentit strategjik						13 926	13 926		
1.4.1.	Ngritja e grupit ndërinstitutional të punës miratuar me Urdhër të Ministrit përgjegjës për zbatimin e Strategjisë Kombëtare të Kulturës përmes vlerësimit, monitorimit dhe koordinimit të zbatimit	PMA	MK	Ministritë e linjës / institucione varësie	IV 2019	IV 2025				
1.4.2.	Raporte të vlerësimit, monitorimit dhe koordinimit të zbatimit të strategjisë të aprovuara	PMA	MK	Ministritë e linjës/ institucione varësie	IV 2020	IV 2025	4 368	4 368		
1.4.3.	Takime diskutimi me grupe të interesit për zbatimin e strategjisë	PMA	MK	Ministritë e linjës / institucione varësie	IV 2019	III 2025	6 500	6 500		
1.4.4.	Plani i veprimit i dokumentit strategjik sipas periudhës së përcaktuar i rishikuar	PMA	MK	Ministritë e linjës / institucione varësie	II 2021	IV 2021	1 292	1 292		

1.4.5.	Raporti përfundimtar për zbatimin e strategjisë kombëtare për kulturën i dorëzuar	PMA	MK	Ministritë e linjës / institucione varësie	III 2025	IV 2025	1 766	1 766		
--------	---	-----	----	--	----------	---------	-------	-------	--	--

II. Qëllimi i Politikës: Ruajtja dhe mbrojtja e trashëgimisë materiale dhe jomateriale kulturore

III. PROGRAMI BUXHETOR 1 QË KONTRIBUON PËR QËLLIMIN E POLITIKES: Programi Buxhetor i MK-së "Trashëgimia Kulturore dhe Muzetë"

Nr.	OBJEKTIVI SPECIFIK 2 Rehabilitimi i trashëgimisë arkitektonike dhe peizazhit përmes rritjes së numrit të monumenteve të rehabilituara	Referenca e Rezultatit me produktet e programit buxhetor	Institucionet përgjegjëse		Afati i zbatimit		Kosto indikative (në mijë lekë)	Burimi i mbulimit		Hendeku financiar
			Drejtues	Mbështetës	Afati Fillimit	Afati Mbarimit		Buxhet Shteti	Financim i Huaj	
2.1.	Mekanizmat për rehabilitim të trashëgimisë arkitektonike dhe peizazhit të konsoliduar						4 461 982	1 588 014	2 581 445	292523
2.1.1.	Paketa e projekteve restauruese bazuar në programet dhe prioritetet të hartuara / të miratuara	Objekte monument kulture të ruajtura dhe të mbrojtura / TK	IMK / DRKK-të / MK	MFE / MIE / MTM	II 2019	IV 2025	1 910 130	1 172 024	738 106	
2.1.2.	Paketa e projekteve për ruajtjen konservimin dhe restaurimin e objekteve monument kulture / të zbatuara	Objekte monument kulture të ruajtura dhe të mbrojtura / TK	IMK / DRKK-të / MK	MFE / MIE / MTM	II 2019	IV 2021	853 981	64 380	497 078	292 523
2.1.3.	Paketa e projekteve të rijetëzimit të trashëgimia kulturore / të zbatuara	Objekte monument kulture të ruajtura dhe të mbrojtura / TK	IMK / DRKK-të / MK	MFE / MIE / MTM	II 2019	IV 2021	1 697 871	351 610	1 346 261	
2.2.	Mekanizmat për rregullimin e regjimit të qarkullimi të pasurive kulturore në pronësi publike dhe private të përmirësuara / Mekanizmat për vlerësim e pasurive kulturore dhe akreditimin e muzeve të konsoliduar						13 932	13 932		
2.2.1.	Akreditimii muzeve zbatuar	Trashëgimia materiale dhe jomateriale e inventarizuar TK	MK	Institucionet vendore / Bashkitë	III 2020	IV 2025	2 526	2 526		
2.2.2.	Ekspert vlerësues të pasurive kulturore të luajtshme e të paluajtshme të licencuar (të veprave të artit)	Trashëgimia materiale dhe jomateriale e inventarizuar TK	MK		II 2021	IV 2025	2 526	2 526		
2.2.3.	Subjektet tregtare të pasurive kulturore të luajtshme e të paluajtshme të licencuara (dhe veprave të artit)	Trashëgimia materiale dhe jomateriale e inventarizuar TK	MK		II 2021	IV 2025	2 526	2 526		
2.2.4.	Raporte për vlerësim financiar lidhur me fondet muzeve të hartuara/aprovuara	Trashëgimia materiale dhe jomateriale e inventarizuar TK	MK		IV 2020	IV 2025	2 526	2 526		
2.2.5.	Raporte të vlerësimit dhe monitorimit të zbatimit të pasurimit të regjistrit të pasurive kulturore	Trashëgimia materiale dhe jomateriale e inventarizuar TK	QKIPK		III 2020	IV 2025	3 828	3 828		

II. Qëllimi i Politikës: Nxitja dhe përfaqësimi i vlerave kulturore të arteve dhe trashëgimisë (materiale dhe jomateriale) shqiptare në aktivitete të rëndësishme ndërkombëtare dhe prezantimi i praktikave të mira

III. PROGRAMI BUXHETOR 1 QE KONTRIBUON PER QELLIMIN E POLITIKES: Programet Buxhetore të MK-së 'Arti dhe Kultura' dhe 'Trashëgimia Kulturore dhe Muzetë'

Nr.	OBJEKTIVI SPECIFIK 3 Promovimi i vlerave të artit dhe trashëgimisë kulturore	Referenca e Rezultatit me produktet e programit buxhetor	Institucionet përgjegjëse		Afati i zbatimit		Kosto indikativë (në mijë lekë)	Burimi i mbulimit		Hendeku financiar
			Drejtues	Mbështetës	Afati Fillimit	Afati Mbarimit		Buxhet Shteti	Financim i Huaj	
3.1.	Promovimi i trashëgimisë jomateriale kulturore						125 813	125 813		
3.1.1.	Krijimi dhe konsolidimi i një pakete aktiviteteve promovuese të përvitshme të trashëgimisë kulturore jomateriale	Aktivitetet të fushës së trashëgimisë TK	MK	MD ⁴⁹	II 2019	IV 2025	110 894	110 894		
3.1.2.	Hartimi dhe publikimi i hulumtimeve me qëllim ruajtjen e trashëgimisë kulturore të pakicave kombëtare	Aktivitetet të fushës së trashëgimisë TK	MK	KPK ⁵⁰	II 2020	IV 2022	3 045	3 045		
3.1.3.	Skema e mbështetjeve financiare dhe trajnuese për ruajtjen e vlerave të trashëgimisë kulturore që konsiderohen në risk	Aktivitetet të fushës së trashëgimisë TK	MK	DHKZ ⁵¹	I 2020	IV 2025	11 874	11 874		
3.2.	Ndërkombëtarizimi i vlerave të artit dhe trashëgimisë kulturore						495 957	193 072	299 885	3 000
3.2.1.	Kandidimi në listat përfaqësuese të UNESCO-së	vlera të trashëgimisë kulturore të përfaqësuara PMA, AK dhe TK	MK	MEPJ ASHSH ⁵² ASA ⁵³	II 2019	IV 2022	8 616	4 616	1 000	3 000
3.2.2.	Paketa e përfaqësimeve shtetërore përmes pjesëmarrjes në aktivitete ndërkombëtare kulturore	Aktivitetet e fushës së artit dhe kulturës AK dhe TK	MK		II 2019	IV 2025	170 394	170 394		
3.2.3.	Paketa e aktiviteteve ndërkombëtare të organizuara në Shqipëri nga Ministria e Kulturës dhe institucionet kulturore të varësisë	Aktivitetet e fushës së artit dhe kulturës AK dhe TK	MK		II 2019	IV 2025	168 047	18 062	149 985	
3.2.4.	Paketa e pjesëmarrjeve në programe ndërkombëtare financimi me qëllim thithjen e fondeve për projekte kulturore	Aktivitetet e fushës së artit dhe kulturës AK dhe TK	MK		II 2019	IV 2022	148 900		148 900	

⁴⁹Ministria e Diasporës

⁵⁰Komiteti i Pakicave Kombëtare

⁵¹Dhoma Kombëtare e Zejtarisë

⁵²Akademia e Shkencave e Shqipërisë

⁵³Akademia e Studimeve Antropologjike

II. Qëllimi i Politikës: Mbështetja e krijimtarisë së artistëve shqiptar dhe shtimi i veprimtarive kulturore dhe artistike

III. PROGRAMI BUXHETOR 1 QE KONTRIBUON PER QELLIMIN E POLITIKES: Programet Buxhetore të MK-së 'Arti dhe Kultura' dhe 'Trashëgimia Kulturore dhe Muzetë'

Nr.	OBJEKTIVI SPECIFIK 4 Rritja e interesit të publikut ndaj programeve kulturore përmes përmirësimit të cilësisë së shërbimeve, produkteve si dhe cilësisë artistike	Referenca e Rezultatit me produktet e programit buxhetor	Institucionet përgjegjëse		Afati i zbatimit		Kosto indikativë (në mijë lekë)	Burimi i mbulimit		Hendeku financiar
			Drejtues	Mbështetës	Afati Fillimit	Afati Mbarimit		Buxhet Shteti	Financim i Huaj	
4.1.	Ngritja dhe rikonceptimi i institucioneve kulturore të varësisë						3 785 055	3 715 172	50 383	19 500
4.1.1.	Analiza ligjore, funksionale dhe ndikimi buxhetor i hartuar/konsoliduar lidhur me riorganizimin e institucioneve të varësisë të artit dhe trashëgimisë kulturore	Institucione të reja të artit dhe Trashëgimisë PMA, AT dhe TK	MK Institucione të varësisë	MFE DAP	II 2019	IV 2022	7 652	7 652		
4.1.2.	Paketa e projekteve për ngritjen e institucioneve të artit dhe trashëgimisë të hartuara / të miratuara	Institucione të reja të artit dhe Trashëgimisë PMA, AT dhe TK	MK Institucione të varësisë				22 020	2 520		19 500
4.1.3.	Institucione të artit dhe trashëgimisë të ri konstruktura	Rikonstruksione ambientesh, godinash AT dhe TK	MK Institucione të varësisë	MFE MIE	II 2019	IV 2025	3 755 383	3 705 000	50 383	
4.2.	Mbështetja e veprimtarive kulturore dhe industrisë kreative përmes programeve stimuluese						339 624	339 624		
4.2.1.	Skema e financimit të projekteve me thirrje e ri konceptuar	Projekte dhe programe në mbështetje të skenës së pavarur / AT dhe TK	MK		I 2019	I 2025	218 099	218 099		
4.2.2.	Instrumente stimuluese, lehtësuese dhe financuese për bashkëpunime ndër sektoriale të krijuara	Projekte dhe programe në mbështetje të skenës së pavarur / AT dhe TK	MK	MFE	I 2019	IV 2025	46 921	46 921		
4.2.3.	Konsolidimi i anëtarësimeve në rrjetet kulturore ndërkombëtare	Anëtarësime At dhe TK	MK	MFE	I 2019	IV 2025	74 604	74 604		
4.3.	Aplikimi i teknologjisë digjitale për rritjen e cilësisë së shërbimeve dhe produkteve						100 381		39 652	60 729
4.3.1.	Platforma BILETARIA ONLINE e funksionalizuar		MK Institucionet e varësisë	AKSHI	II 2019	IV 2019	1 330		1 330	

4.3.2.	Fondet e institucioneve kulturore të varësisë të digjitalizuar		MK Institucionet e varësisë	AKSHI	II 2019	IV 2025	17 892		3 792	14 100
4.3.3.	Platformat për promovimin e trashëgimisë kulturore e funksionalizuar		MK Institucionet e varësisë	AKSHI	I 2019	III 2022	21 022		6 530	14 492
4.3.4.	Platforma për indikatorët statistikorë të kulturës e hartuar dhe funksionalizuar		MK Institucionet e varësisë	AKSHI	II 2020	II 2021	5 000			5 000
4.3.5.	Shërbime dhe aplikime të digjitalizuar në art dhe trashëgimi		MK Institucionet e varësisë	AKSHI	I 2020	IV 2023	27 137			27 137
4.3.6.	Platforma për digjitalizimin e trashëgimisë jomateriale		MK Institucionet e varësisë	AKSHI	III 2019	IV 2021	28 000		28 000	
4.4.	Vlerësimi i nevojave për shërbime të punësimit dhe të formimit profesional në fushën e industrisë kreative						19 343	7 343	0	12 000
4.4.1.	Raporti i vlerësimit të nevojave për shërbime punësimi dhe formimi profesional të identifikuara me rekomandime përkatëse		MK	MFE / AKPA	IV 2020	II 2021	2 314	2 314		
4.4.2.	Plani i detajuar për ofrimin e shërbimeve të punësimit dhe formimit profesional		MK	MFE / AKPA	II 2021	IV 2021	1 735	1 735		
4.4.3.	Instrumentet për kontraktimin e aktorëve për ofrimin e shërbimeve të përcaktuara për formim profesional		MK	MFE / AKPA	II 2021	IV 2022	1 560	1 560		
4.4.4.	Trajnimi i kapaciteteve të operatorëve të pavarur kulturore dhe të industrisë kreative për veprimtari në tregun e punës		MK	MFE / AKPA	II 2021	IV 2022	12 000			12 000
4.4.5.	Raporte të vlerësimit dhe monitorimit të ngritjes së kapaciteteve dhe punësimit në industrinë kreative		MK	MFE / AKPA	IV 2020	IV 2022	1 734	1 734		

II. Qëllimi i Politikës: Hartimi dhe zbatimi i një platformë arsimore përmes institucioneve të artit dhe trashëgimisë kulturore dhe sistemit parauniversitar										
III. PROGRAMI BUXHETOR 1 QE KONTRIBUON PER QELLIMIN E POLITIKES: Programet Buxhetore të MK-së 'Arti dhe Kultura' dhe 'Trashëgimia Kulturore dhe Muzetë'										
Nr.	OBJEKTIVI SPECIFIK 5 Ndërtimi i publikut / zhvillimi i audiencës	Referenca e Rezultatit me produktet e programit buxhetor	Institucionet përgjegjëse		Afati i zbatimit		Kosto indikativë (në mijë lekë)	Burimi i mbulimit		Hendeku financiar
			Drejtues	Mbështetës	Afati Fillimit	Afati Mbarimit		Buxhet Shteti	Financim i Huaj	
5.1.	Zgjerimi i programit 'Edukimi Përmes Kulturës' në institucione arsimore në vend		MK	MASR			47 285	47 285		
5.1.1.	Programe të hartuara nga të gjitha institucionet kulturore të varësisë	Projektet e edukimit AT dhe TK	Instit. e varësisë	MASR Institucionet arsimore	III 2019	IV 2022	43 120	43 120		
5.1.2.	Raporte monitorimi/vlerësimit për programet të hartuara/aprovuara	Projektet e edukimit AT dhe TK	MK	MASR Institucionet arsimore	II 2020	I 2023	1165	1165		
5.1.3.	Qasja e personave me aftësi të kufizuar në programin Edukimi Përmes Kulturës e zbatuar	Projektet e edukimit AT dhe TK	MK	MASR MSHMS Institucionet arsimore	III 2020	IV 2022	3000	3000		
5.1.4.	Qasja e personave pakicave kombëtare në programin Edukimi Përmes Kulturës e zbatuar	Projektet e edukimit AT dhe TK	MK	MASR Institucionet arsimore KPK	III 2019	IV 2022				

Lista e Indikatorëve / Treguesve të Dokumenteve Strategjikë

Shënim:

1. Për secilin indikator të përbërë nga nënindikatorë të përdoret një fletë pune / 2. Në rastin e indikatorëve të thjeshtë, mund të përdoret një fletë pune, në rreshta të veçantë

#	META DATA për Indikatorët	Indikatori 1	Indikatori 2	Indikatori 3	Indikatori 4
1	Emërtimi i Indikatorit	Raporti investimeve kundrejt buxhetit të Ministrisë së Kulturës	Kuadri institucional i politikave	Rritja e numrit të pasurive kulturore të regjistruara në regjistrin kombëtarë	Rritja e të ardhurave të institucioneve të kulturës
2	Lloji i Indikatorit	Nivel i lartë	Nivel i lartë	Nivel i lartë	Nivel i lartë
3	Emërtimi i Dokumentit	Draft Strategjia për Kulturën 2019 - 2025, SKZH	Draft Strategjia për Kulturën 2019 - 2025, SKZH	Draft Strategjia për Kulturën 2019 -2025, SKZH	Draft Strategjia për Kulturën 2019 -2025, SKZH
4	Lidhja me SKZHI	6. Rritja përmes përdorimit të qëndrueshëm të burimeve dhe zhvillimit të territorit	6. Rritja përmes përdorimit të qëndrueshëm të burimeve dhe zhvillimit të territorit	6. Rritja përmes përdorimit të qëndrueshëm të burimeve dhe zhvillimit të territorit	6. Rritja përmes përdorimit të qëndrueshëm të burimeve dhe zhvillimit të territorit
5	Qëllimi Strategjik në SKZHI	Më shumë vëmendje për artin dhe kulturën	Më shumë vëmendje për artin dhe kulturën	Më shumë vëmendje për artin dhe kulturën	Më shumë vëmendje për artin dhe kulturën
6	Qëllimi i politikës korresponduese	Q.3. Mbështetja e krijimtarisë së artistëve shqiptar dhe shtimi i veprimtarive kulturore dhe artistike	Q.1. Përmirësimi dhe zgjerimi i tregjeve kulturore përmes legjislacionit nga i cili do përfitojnë krijuesit, krijimtaria artistike dhe trashëgimia kulturore	Q.2. Ruajtja dhe mbrojtja e trashëgimisë materiale dhe jomateriale kulturore	Q.3. Mbështetja e krijimtarisë së artistëve shqiptar dhe shtimi i veprimtarive kulturore dhe artistike
7	Objektivi Specifik me të cilin lidhet indikatori/treguesi	O.S.3. Rritja e interesit të publikut ndaj programeve kulturore përmes përmirësimit të shërbimeve në infrastrukturë si dhe rritjen e cilësisë artistike	O.S.1. Krijimi i një mjedisi të qëndrueshëm ligjor e institucional për zhvillimin e artit dhe kulturës	O.S.2. Rehabilitimi i trashëgimisë arkitektonike dhe peizazhit përmes rritjes së numrit të monumenteve të rehabilituara	O.S.3. Rritja e interesit të publikut ndaj programeve kulturore përmes përmirësimit të shërbimeve në infrastrukturë si dhe rritjen e cilësisë artistike
9	Përkatësia e Indikatorit	Kultura	Kultura	Kultura	Kultura
10	Lidhja me AcquisCommunaire	jo	Raportimi dhe miratimi i akteve të AcquisCommunitarie të parashikuara në PKIE për Ministrinë e Kulturës në Kap. 7 "Pronësia Intelektuale" dhe Kap. 26 "Edukimi dhe Kultura."	Raportimi dhe miratimi i akteve të AcquisCommunitarie të parashikuara në PKIE për Ministrinë e Kulturës dhe QKIPK për lëvizjen e lirë të pasurive kulturore në Kap. 29 "Doganat."	jo
11	Burimi i të dhënave për monitorimin e treguesit të performancës	Raportet zyrtare	Raportet zyrtare të planeve analitike	Raportet mujore për pasuritë e regjistruara	Raportet mujore për institucionet e varësisë
12	Institucionet përgjegjëse për grumbullimin e të dhënave	INSTAT/TATIMET/Burime të huaja	Ministria e Kulturës	Instituti Kombëtar i Regjistrimit të Trashëgimisë Kulturore	Institucionet e Varësisë

13	Përshkrimi i Metodologjisë	Rritja e Investimeve në sektorin e kulturës sipas fushave në NAÇE REV 2 në raport me vitin bazë	Indikatori llogaritet duke plotësuar tabelën e Standard SettingFrame work sipas CDIS/ UNESCO	Rritja krahasuar me vitin bazë	Rritja krahasuar me vitin bazë
14	Frekuenca e Matjes	Vjetore	Vjetore	Vjetore	Vjetore
15	Natyra e Indikatorit/treguesit: Kumulativ/Rrites	Kumulativ	Kumulativ	Kumulativ	Rritës
16	Input Direkt ose i Përbërë	I përbërë	I përbërë	i thjeshtë	I përbërë
17	Formula e llogaritjes	Buxheti deri ne vitin 2022 është sipas PBA ndërsa për vitet 2023-2025 është me një trend rritës prej 5 %	Indikatori merr vlerën ne segmentin [0,1], ku 1 është rezultati optimal.	Numri i pasurive kulturore të regjistruara	Rritja e të ardhurave është llogaritur me një trend rritës prej 5 % nga viti në vit.
18	Ndarja e të dhënave (për treguesit e përberë)	Kontributi në sektorin e kulturës sipas fushave bazuar në ndarjen në NAÇE REV2 / INSTAT	-korniza e politikave -korniza institucionale		Të ardhura nga shitja e biletave Të ardhura nga shërbimet Të ardhura nga donatorët
19	Theksoni drejtimin e ndryshimit / trendit (tendencës) të ecurisë	Rritës	Rritës	Rritës	Rritës
20	Vlerat Bazë	2018 - % e investimeve kundrejt buxhetit të MK-së 37,7 %	2018 - vlera bazë 0,4	2018 - 285 688 pasuri kulturore të regjistruara	2018 - 240,7 milion lekë
21	Vlera e synuar/ Targeti	2025 - 24,6%	Synimi 2025 Vlera 0,76	2025 - 600 000 pasuri kulturore të regjistruara	2025 - 338,0 milion lekë
22	Vlera e synuar/Targeti i rishikuar:				
23	Vlera aktuale baze:				
24	SDG - Titulli i Qëllimit të Zhvillimit të Qëndrueshëm sipas OKB-së	11. Sustainable Cities and Communities - Make cities inclusive, safe, resilient and sustainable Target 11.4 calls for strengthening efforts to protect and safeguard the world's cultural and natural heritage.	11. Sustainable Cities and Communities - Make cities inclusive, safe, resilient and sustainable Target 11.4 calls for strengthening efforts to protect and safeguard the world's cultural and natural heritage.	11. Sustainable Cities and Communities - Make cities inclusive, safe, resilient and sustainable Target 11.4 calls for strengthening efforts to protect and safeguard the world's cultural and natural heritage.	11. Sustainable Cities and Communities - Make cities inclusive, safe, resilient and sustainable Target 11.4 calls for strengthening efforts to protect and safeguard the world's cultural and natural heritage.
25	Vlera e Synuar e treguesit te SDG				